

Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	3
2. KESKKONNATEGEVUSKAVA KOOSTAMISE METOODIKA.....	5
3. TEGEVUSTE PRIORITEETSUSE JA RATSIONAALSUSE HINDAMINE.....	9
4. KOKKUVÕTE KESKKONNATEGEVUSKAVA MAKSUMUSE PROGNOOSIST AASTATEKS 2007-2013.....	11
5. EESTI KESKKONNATEGEVUSKAVA 2007-2013 TEGEVUSED.....	13
LOODUSVARADE SÄÄSTLIK KASUTAMINE JA JÄÄTMETEKKE VÄHENDAMINE MAASTIKE JA LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMINE KLIIMAMUUTUSTE LEEVENDAMINE JA ÕHU KVALITEET KESKKOND, TERVIS JA ELU KVALITEET KESKKONNAKORRALDUS (kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused)	
6. MÕÕDIKUD KESKKONNASTRATEEGIA EESMÄRKIDELE KESKKONNATEGEVUSKAVA RAKENDUSPERIOODIKS 2007-2013.....	47
7. KESKKONNATEGEVUSKAVA MONITOOINGU TEOSTAMINE JA UUENDAMINE NING MONITOOINGU TULEMUSTE ARVESTAMINE KESKKONNASTRATEEGIA UUENDAMISEL.....	55
8. KASUTATUD LÜHENDID.....	57
9. KTK 2007-2013 töörühmade liikmete nimekiri.....	58

1. SISSEJUHATUS

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusele nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid, ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” on Eesti keskkonnategevuskava 2007-2013 Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 rakendusplaaniks. Kava on esitatud tegevustabelitena, mis vastavad Keskkonnastrateegias määratletud meetmetele (tegevussuundadele).

Nagu Keskkonnastrateegia, nii juhindub ka selle rakendusplaan Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21“ põhimõtetest ja arvestab mitmete teiste koostatud või koostamisel olevate arengukavadega, nt. Eesti kalanduse strateegia 2007-2013, Eesti maaelu strateegia ja arengukava 2007-2013, Riigi eelarvestrateegia (RES) 2007-2010, Elukeskkonna arendamise rakenduskava eelnõu, Looduskaitse arengukava aastani 2035 eelnõu, Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava eelnõu, Inimressursi arendamise rakenduskava eelnõu ning teised seonduvate valdkondade arengukavad.

Keskkonnavaldkond hõlmab nii sisult, ulatuselt, kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi. Keskkonnategevuskava integreerib (ala)valdkondlikes arengukavades toodud meetmed ja tegevused ühte dokumenti keskkonnastrateegias sõnastatud eesmärkide täitmiseks.

Keskkonnategevuskava 7 aasta perspektiiv on valitud lähtuvalt EL programmiperioodist 2007-2013 sarnaselt EL struktuurivahendite kasutamiseks Eestis koostatavale Riiklikule struktuurivahendite kasutamise strateegiale (RSKS) ja elukeskkonna arendamise valdkondlikule rakenduskavale, maaelu arengukavale ning kalanduse rakenduskavale, millega määratletakse olulise osa keskkonnavaldkonnas kasutatavate vahendite kasutamise eesmärgid ja prioriteetsed (ala)suunad.

Eesti keskkonnategevuskava 2007-2013 on rakendusplaaniks Eesti keskkonnastrateegiale aastani 2030. Kuna Keskkonnastrateegia rakendusplaan on nimetatud alates 1997. a keskkonnategevuskavaks, siis parema mõistetavuse ning järjepidevuse tagamiseks on nimetatud seekordki rakendusplaaniks keskkonnategevuskavaks: käesolev keskkonnategevuskava 2007-2013 on juba neljas ning kaasatud organisatsioonid on harjunud vastava nimetusega. Samuti on pika aja jooksul iga-aastaselt esitatud Vabariigi Valitsusele ülevaadet keskkonnategevuskava täitmisest. Ülevaadet keskkonnategevuskava täitmisest aastatel 2000 kuni 2008 on kättesaadavad Keskkonnaministeeriumi veebilehelt <http://www.envir.ee/2851>.

KTK põhieesmärk on esitada konsensuse alusel koostatud nimekiri riiklikult prioriteetsetest tegevustest Eesti keskkonnastrateegias määratletud keskkonnapoliitika põhieesmärkide saavutamiseks, osutades rahastamisvajadustele ning käsitledes võimalikult optimaalselt erinevaid riigieelarveväliseid rahastamisallikaid (sh erinevaid sise- ja välisvahendeid, mittetulundussektorit, ettevõtete omavahendeid). KTK hõlmab nii Euroopa Liidu suunalisi tegevusi kui ka valdkondi, mille reguleerimine ei ole otseselt EL pädevuses, ent mis lähtuvad siseriiklikest huvidest (näiteks jääkreostuse likvideerimine, energeetikasektori keskkonnamõju).

Keskkonnategevuskava koostamise ning ka hilisema aruandluse ja hindamise läbiviimise juhtministeerium on Keskkonnaministeerium, kaasatud on Sotsiaal-, Sise-, Majandus- ja Kommunikatsiooni-, Põllumajandus- ning Haridus- ja Teadusministeerium.

KTK koostamise protsess: KTK koostamises osalesid vastavate valdkondade eksperdid erinevatest sektoritest, Sotsiaal-, Sise-, Põllumajandus ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ning Keskkonnaministeeriumi osakonnad ja allasutused, tuginedes Keskkonnastrateegia aastani 2030 eelnõule ning eelmistele (1998-2000, 2001-2003 ja 2004-2006) KTK-dele. Tegevuse koordineerimiseks ja (vahe)tulemuste esialgseks heakskiitmiseks oli moodustatud laiapõhjaline juhtkomitee nii kaasatud ametkondade kui partnerite esindajatest. Eelnõu esitati kooskõlastamiseks partneritele ja ministeeriumitele.

KTK struktuur põhineb Keskkonnastrateegia aastani 2030 lähteülesande kohaselt moodustatud tööühmadel, mis omakorda jagunevad alltoodud alavaldkondadeks.

- “Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine“ käsitleb jäätmete, pinna- ja põhjavee, maavarade, metsa, kalade, ulukite, mulla ja maakasutuse alavaldkondi;
- “Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine“ vaatleb looduskaitse probleematikaga seotut;
- “Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet“ käsitleb energeetikat (energia tootmine ja -sääst), osoonikihi kaitset ja transpordi (transpordist tingitud kahjulike mõjude leevendamine) probleematikat;
- “Keskkond, tervis ja elu kvaliteet“ käsitleb põhiliselt väliskeskkonnast tulenevaid inimese tervise ja riskidega seonduvaid aspekte, keskendudes väliskeskkonnale (õhukvaliteet, müra, muud saasteained), sisekeskkonnale (radoonitase, keskkonnasõbralikud ja ohutud materjalid), toidule (väliskeskkonnast tingitud toidu saastumine), joogi- ja suplusveele (joogi- ja suplusvee kvaliteet), jääkreostusele, elanike turvalisusele ja kaitsele (katastroofide ennetamine ja tagajärgede tõhus likvideerimine).
- “Keskkonnakorralduse“ tööühm tegeles metoodika väljatöötamise, valdkondlike tööühmade metoodilise juhendamise ja tulemuste ühtlustamisega, tegevuste ratsionaalsuse hindamisega ning keskkonnakorralduslike küsimustega, mis on integreeritud kõigi valdkondlike tööühmade tulemustesse ja seoste loomisega erinevate valdkondade vahel.

Toodud alavaldkondade jaotus on kooskõlas ka Euroopa Liidu Kuuenda keskkonnategevuskavaga (aastani 2010).

Tööühmadele koostati lähtealused lähtudes juhtkomitee poolt kinnitatud Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 lähteülesandest ning Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusest nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“. Nimetatud lähtealused kinnitas protsessi juhtkomitee 05. mail 2006.a.

KTK kehtestamisega seotud majanduslike kulude arvestus ja rahastamisallikad

Tegevussuundade kulude prognoosi aluseks on 2006. aasta hinnad. Kulude planeerimisel võeti arvesse ainult uued algatused ja nendega seotud kulud. Kulude eelarvestamisel võeti arvesse juba valminud finantsplaane vastava tegevussuuna kohta (sh Keskkonnakaitsevaldkonna rahastamisvajaduse prognoos aastateks 2007-2013).

Igale tegevussuunale määrati tegevuse rahastamiseks finantseerimise allikas või allikad (nt riigieelarve KKM, SiM, SoM, PM, KIK, EL vahendid (nt ÜF, ERF, EAFRD jne), ettevõtted, omavalitsused ja muud (nt Norra/EMP finantsmehhanism jne). Tuleviku hindadesse korrigeerimise aluseks on 2006. aasta Rahandusministeeriumi suveprognoos, Statistikaametist saadud algandmed ja konsultantide arvutused.

Vastavalt KTK kokkuvõttele on selle prognoositud kogumaksumus (2006. a hindades) 76 427 246 000 krooni.

2. KESKKONNATEGEVUSKAVA KOOSTAMISE METOODIKA

2.1. Keskkonnategevuskava maksumuse prognoosi arvestamise põhimõtted

Keskkonnategevuskava (edaspidi *KTK*) maksumuse prognoosid on koostatud järgnevate tegevusvaldkondade kaupa:

1. Keskkond, tervis ja elu kvaliteet
2. Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine
3. Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine
4. Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet
5. Keskkonnakorraldus (kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused)

Keskkonnastrateegia maksumuse arvutamiseks hindasid töörühmad Keskkonnastrateegia eesmärkide saavutamiseks vajalikke elluviidavaid tegevusi aastatel 2007-2013.

2.2. Tegevussuundade kulude planeerimine

Tegevussuundade kulude planeerimist alustati vastavate tegevuste defineerimisest ja nende kulude planeerimisest. Kulude prognoosi aluseks on 2006. aasta hinnad. Kulude planeerimisel võeti arvesse ainult uued algatused ja nendega seotud kulud. Kulude eelarvestamisel võeti arvesse juba valminud finantsplaane vastava tegevussuuna kohta (Keskkonnakaitsevaldkonna rahastamisvajaduse prognoos aastateks 2007-2013 jm). Kui tegevus sisaldas arengukava/tegevuskava/seaduse väljatöötamist, millele lisandub hilisem rakendamine vastavalt uuele alusdokumendile, siis rakendamisekulud tegevuskava maksumuse prognoosis ei arvestata. Kuna KTK täiendamine toimub iga 3 aasta järel, siis lisatakse arengukava jms dokumendi rakendamise täpsustunud kulud KTK uuendamise faasis.

Tegevussuunad on eelarvestatud järgnevate kululiikide alusel:

- investeeringud – ehituse, seadmete, rajatiste jms kulu,
- nn pehmete projektide kulud – tellitavad teenused, tööjõukulud (sh kõik maksud), sealhulgas eraldi on välja toodud kulud teadusuuringutele ja arendustegevusele;
- muud kulud – halduskulud, rendikulud.

Kõik kulud on eelarvestatud koos käibemaksuga.

Igale tegevussuunale tegevuse finantseerimiseks määrati finantseerimise allikas või allikad (nt riigieelarve KKM, SiM, SoM, PM, KIK), EL vahendid (ÜF, ERDF jne), ettevõtted, omavalitsused ja muud (nt Norra EMP finantsmehhanismid) jne).

2.3. Kulude korrigeerimise koefitsiendid

Tuleviku hindadesse korrigeerimise aluseks on 2006. aasta Rahandusministeeriumi suveprognoos, Statistikaametist ja konsultantide arvutused.

Tabel 1. Indeksid ja nende prognoos

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ehitushinnaindeks	7,3%	8,4%	11,1%	8,6%	8,2%	7,6%	7,4%	7,3%	7,3%	7,3%
Keskmine palk	7287	8073	9170	10261	11265	12281	13337			
Palga nominaalkasv	8,4%	10,8%	13,6%	11,9%	9,8%	9,0%	8,6%	8,6%	8,6%	8,6%
Tarbijahinnaindeks	3%	4,10%	4,5%	3,9%	4,2%	3,2%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%
SKP reaalkasv	8,1%	10,5%	9,6%	8,3%	7,7%	7,6%	7,4%			

allikad: RMi 2006. a suveprognoos, Statistikaamet, KTK
töörühma arvutused (ehitushinnaindeks)

Ehitushinnaindeksi (EHI) prognoosimiseks kasutatakse allindeksit tööstushoone hinna indeks. 2006. a väärtuseks on 2006. a III kvartali indeksi väärtuse muutus võrreldes 2005. a III kvartali väärtusega.

EHI 2007-2013 prognooside aluseks on tabelis 2 ja 3 toodud näitajad.

Tabel 2. Tööstushoone hinna indeksi väärtuse muutus aastaga

	Osakaal	2006 III kv	2005	2004	2003	2002	2001
KOKKU	100,0%	11,1%	8,4%	7,3%	4,2%	4,0%	6,8%
Tööjõud	27,2%	20,6%	11,0%	10,1%	10,6%	8,6%	8,8%
Ehitusmasinad	5,8%	9,9%	9,8%	5,9%	4,3%	4,2%	6,8%
Ehitusmaterjal	67,0%	6,6%	7,0%	6,2%	1,5%	2,1%	5,9%

allikas: Statistikaamet

Tabel 3 Tööstushoone hinna indeksi prognoos

	Osakaal	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KOKKU	100,0%	8,6%	8,2%	7,6%	7,4%	7,3%	7,3%	7,3%
Tööjõud*	27,2%	13,6%	11,9%	9,8%	9,0%	8,6%	8,6%	8,6%
Ehitusmasinad*	5,8%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Ehitusmaterjal*	67,0%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%	6,6%

*Tööjõu kallinemise arvutuse aluseks on Rahandusministeeriumi 2006. a suveprognoosi keskmise palga nominaalkasv. Masinate ja materjalide kallinemise väärtuse arvutamisel 2007 jt aastateks on aluseks 2004-2006. a vastav keskmine väärtus.

Tabel 4 Korrigeerimiskoeffitsiendid

kasv võrreldes 2006.a	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EHI	1,09	1,17	1,26	1,36	1,46	1,56	1,67
PALK	1,12	1,23	1,34	1,45	1,58	1,72	1,86
THI	1,04	1,08	1,12	1,15	1,19	1,22	1,26

Tööstushoone hinna indeksi (THI) ja palga nominaalkasvu prognoosina aastateks 2011-2013 on kasutatud Rahandusministeeriumi 2006. a suveprognoosi viimase aasta ehk 2010. a kasvumäära.

2006. a investeeringukulud on korrigeeritud EHI indeksiga, tööjõukulud ja pehmed projektid on korrigeeritud indeksiga PALK ja muud kulud on korrigeeritud THI indeksiga.

2.4. Sotsiaal-majandusliku mõju analüüs

Keskkonnategevuskava kasutusega seonduvate hüvede muutuse hindamine ei piirdu ainult otsete tegevuste ja tegevusuundade tulude ja kuludega, vaid hõlmab lisaks kaudsemaid kasusid ja kahjusid, mis seonduvad keskkonna seisundiga.

Keskkonnategevuskava sotsiaal-majandusliku tulu-kulu analüüsi eesmärk on hinnata elluviidavate tegevuste sotsiaal-majanduslikku otstarbekust. Kuivõrd käesolevaks hetkeks ei ole Eesti vastavat statistikat kogutud, on sotsiaal-majandusliku analüüsi läbiviimine keeruline. Sotsiaal-majandusliku analüüsi tegemisel võib eristada utilitaarseid väärtusi ja mitte utilitaarseid väärtusi. Utilitaarseid väärtusi iseloomustab:

- ressursside vahetut füüsilist tarbimise võimalus;
- tarbimine annab üldjuhul otsest majanduslikku kasu;
- hind allub turuseadustele;
- kasu on lokaalse iseloomuga;
- kasu tarbimisel rahaliselt üldjuhul suhteliselt lihtsalt väljendatav.

Keskkonnategevuskava sotsiaal-majandusliku mõju hindamisel analüüsitakse ka väärtusi, millele on väga raske hinnangut anda rahalises vääringus. Projekti elluviimisega kaasnevad loodusele ka turuvälised ehk mitteutilitaarsed väärtused. Mitteutilitaarsed väärtusi iseloomustab:

- ei eelda ressursside vahetut füüsilist tarbimist;
- tarbimine ei anna üldjuhul otsest majanduslikku kasu;
- ei allu üldjuhul turuseadustele;
- kasu pigem globaalne kui lokaalne;
- mõjutab elu kvaliteeti;
- kasu rahaliselt raske väljendada.

Looduse mitteutilitaarsed väärtused võivad olla¹

- puhkemajanduslik väärtus – rekreatsiooni ja turismivõimaluste loomine;
- psühho-sotsiaalne väärtus – võimaluste loomine olemasoluväärtuse tunnetamiseks;
- kultuurilis-ajalooline väärtus – maastiku ajaloolise struktuuri säilitamine;
- hariduslik ja teaduslik väärtus – võimaluste loomine haridus- ja teadustööks;
- esteetiline väärtus – võimaluste loomine maastike ja loodusobjektide ilu tunnetamiseks.

¹ Ettekanne Ü. Ehrlich

Töörühmad hindasid tegevussuundade mitteutilitaarseid väärtusi. Toodi välja tegevussuundade lõikes võimalikud sotsiaal-majanduslikud mõjud, kirjeldades ära mõju allika (nt tööhõive kasv, konkurentsivõime kasv, haigusjuhtumite vähenemine jne) ning määraates ära skaalal 5-1 mõju olulisuse järgmistel alustel.

- 5 - mõju tugevalt positiivne (avaldub kohe (0-5 aastat))**
- 4 - mõju nõrgalt positiivne (avaldub mõne aja pärast (>5 aastat))**
- 3 - mõju puudub**
- 2 - mõju nõrgalt negatiivne (avaldub mõne aja pärast (>5 aastat))**
- 1 - mõju tugevalt negatiivne (avaldub kohe (0-5 aastat))**

Kokkuvõtte sotsiaal-majanduslikust analüüsist lisatud dokumendile.

3. TEGEVUSTE PRIORITEETSUSE JA RATSIONAALSUSE HINDAMINE

Keskkonnategevuskavas toodud tegevuste maksumused on arvestatud antud tegevuste täies mahus elluviimiseks. Kuna riigieelarve maht seab piirid aastate lõikes kasutatavatele summadele, on järgnevate aastate organisatsioonipõhiste arengukavade koostamise lihtsustamiseks kõiki tegevusi hinnatud nende prioriteetsuse ning (eelkõige majandusliku) ratsionaalsuse seisukohast. Kõrge prioriteetsuse protsendiga tegevusi on vaja hea keskkonnaseisundi tagamiseks rahastada eelisjärjekorras ja täies ulatuses.

Tegevuste prioriteetsuse hindamise aluseks olid järgnevad kriteeriumid:

- 1) Tegevus, milleta ei saa alгатada mitmeid järgnevaid KTK tegevusi ühe valdkonna (nt valdkond “jäätmед” ressursside töörühmas) sees (10%); tegevus, milleta ei saa alustada mitmeid järgnevaid KTK tegevusi teistes valdkondades (nt valdkond “jäätmед” üks tegevus on eelduseks valdkonna “maavarad” mingite tegevuste elluviimiseks) (20%)
- 2) Tegevus, mille algamise edasilükkamine suurendab oluliselt tuleviku kulusid ja/või halvendab olemasolevat seisundit (nt niitude niitmata jätmisel on võsa või noore metsa mahavõtmine kulukam; ümberehitus on kulukam kui kohe uute nõudmiste järgi tegemine) (20%)
- 3) KTK ajaperioodiks võetud rahvusvaheline kohustus (20%) (need kohustused, mis omavad Eesti jaoks olulist mõju, sh trahvid, või need, kus Eesti tegevused omavad rahvusvahelises mõõtes olulist mõju)
- 4) Mõju ulatus ja pikaajalisus (kui oluliselt parandab tegevuse elluviimine praegust olukorda ja kas mõju on ühekordne või pikaajaline - nt uus tehnoloogia elektriijaama tuha ärastamisel) (20%)
- 5) Protsessi pikaajalisus (nt metsade kujundamise või koolitamise puhul - kui kohe ei alusta, kandub mõju veel kaugemasse tulevikku) (10%)
- 6) Mõju üle-Eestiline (vastandina lokaalsele mõjule) (10%)

Ratsionaalsuse hindamine on KTK kontekstis tegevuste kasulikkusele hinnangu andmine. Kasulikkust on vaadeldud kolmest aspektist – esiteks kasulikkus tarbija (ühtsel eelarvel olevate inimeste ring, näiteks perekond) seisukohast, teiseks kasulikkus ettevõtluse seisukohast ja kolmandaks võimet rahuldada ühiskonna (sotsiaalse) heaolu vajadusi. Sotsiaalse heaolu osas arvestati kogu Eesti ühiskonna aspekti, tarbija ja ettevõtja puhul aga ainult nende tarbijate või ettevõtjatega, keda vastav tegevus puudutab, mõjutab. Ratsionaalsuse hindamise kriteeriumid on järgmised:

- 1) Kasulikkus
 - 5 – on tarbijatele äärmiselt vajalik
 - 4 – on tarbijatele vajalik
 - 3 – jätab tarbijad üksikõikseks
 - 2 – on tarbijate tegevust piirav
 - 1 – on tarbijate tegevust äärmiselt piirav
- 2) Kasumlikkus
 - 5 – on ettevõtlust oluliselt toetav
 - 4 – on ettevõtlust toetav

- 3 – on ettevõtluse suhtes neutraalne
- 2 – on ettevõtlust piirav
- 1 – on ettevõtlust oluliselt piirav

3) Heaolu

- 5 – aitab oluliselt kaasa (sotsiaalse) heaolu kasvule
- 4 – aitab kaasa (sotsiaalse) heaolu kasvule
- 3 – on (sotsiaalse) heaolu suhtes neutraalne
- 2 – on (sotsiaalset) heaolu piirav
- 1 – on (sotsiaalset) heaolu oluliselt piirav.

4. KOKKUVÕTE KESKKONNATEGEVUSKAVA MAKSUMUSE PROGNOOSIST AASTATEKS 2007-2013

Tabelis 5 ja 6 on esitatud keskkonnategevuskava maksumuse prognoos valdkondade kaupa aastatel 2007-2013.

Tabel 5 Keskkonnategevuskava maksumus (2006 hindades)

2006.a hindades, tuh kr	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	KOKKU
Tervis ja elukvaliteet	111 656	855 691	1 265 667	789 935	801 396	801 906	799 806	5 426 057
Maastikud ja bioloogiline mitmekesisus	355 786	405 423	478 255	532 558	481 572	412 967	413 020	3 079 580
Loodusressursid ja jäätmed	2 286 853	2 322 361	4 104 307	4 136 764	3 238 600	1 545 005	1 543 593	19 177 482
Kliimamuutuste leevendamine ja õhukvaliteet	4 175 775	6 626 930	9 592 700	7 670 600	9 526 250	4 165 600	6 935 400	48 693 255
Kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused	8 488	11 235	10 482	6 685	4 662	4 635	4 685	50 872
KOKKU	6 938 558	10 221 640	15 451 411	13 136 541	14 052 480	6 930 112	9 696 504	76 427 246

Tabel 6 Keskkonnategevuskava maksumus (korrigeeritud koefitsiendiga)

Korrig. tulevikuhindades, tuh kr	2007 (k)	2008 (k)	2009 (k)	2010 (k)	2011 (k)	2012 (k)	2013 (k)	KOKKU
Tervis ja elukvaliteet	121 559	1 006 865	1 602 357	1 075 516	1 172 418	1 259 457	1 348 092	7 586 264
Maastikud ja bioloogiline mitmekesisus	394 208	489 888	623 770	746 985	733 491	686 418	742 169	4 416 928
Loodusressursid ja jäätmed	2 509 239	2 770 340	5 253 740	5 698 643	4 817 456	2 529 987	2 730 038	26 309 444
Kliimamuutuste leevendamine ja õhukvaliteet	4 537 395	7 787 005	12 125 926	10 411 336	13 866 408	6 504 985	11 614 453	66 847 508
Kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused	9 398	13 638	13 797	9 410	7 233	7 788	8 529	69 793
KOKKU	7 571 798	12 067 735	19 619 590	17 941 890	20 597 006	10 988 635	16 443 281	105 229 936

Tegevussuundade alusel tegevuste elluviimisel määratleti ka finantseerimise allikad. Kokkuvõtte finantseerimisallikatest on toodud tabelis 7 ja 8

Tabel 7 Keskkonnategevuskava elluviimise finantseerimisallikad (kõik valdkonnad)

2006.a hindades, tuh kr	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	KOKKU	Osakaal
Riigieelarve KKM	477 459	511 049	546 481	572 783	516 433	470 358	470 624	3 565 188	5%
Riigieelarve muu ministerium	75 427	165 702	156 737	150 061	152 117	146 244	142 770	989 057	1%
KIK	412 244	507 406	738 605	600 374	497 060	397 710	385 266	3 538 665	5%
EL vahendid	1 932 831	2 732 949	4 150 748	3 963 854	3 288 988	2 158 003	2 138 214	20 365 587	27%
Ettevõtted	3 640 907	5 788 968	8 986 203	6 941 363	8 641 162	3 390 854	6 205 165	43 594 622	57%
Omavalitsused	337 559	426 347	491 649	479 211	410 159	328 159	326 121	2 799 204	4%
Teised rahastajad	63 915	89 875	372 815	430 490	548 220	40 445	30 445	1 576 205	2%
KOKKU	6 938 558	10 221 640	15 451 411	13 136 541	14 052 480	6 930 112	9 696 504	76 427 246	100,00%

Tabel 8 Keskkonnategevuskava elluviimise finantseerimisallikad (kõik valdkonnad) korrigeeritud koefitsiendiga

<i>Korrig. tulevikuhindades, tuh kr</i>	2007 (k)	2008 (k)	2009 (k)	2010 (k)	2011 (k)	2012 (k)	2013 (k)	KOKKU	Osak aal
Riigieelarve KKM	528 841	618 184	716 767	810 378	793 059	785 987	850 979	5 104 196	5%
Riigieelarve muu ministerium	89 632	209 256	215 676	215 325	233 913	243 164	256 831	1 463 797	1%
KIK	447 722	595 670	939 673	823 983	735 302	634 490	661 891	4 838 731	5%
EL vahendid	2 118 084	3 240 920	5 292 508	5 437 334	4 858 835	3 453 304	3 684 184	28 085 169	27%
Ettevõtted	3 958 597	6 807 576	11 337 824	9 425 690	12 583 957	5 298 969	10 389 824	59 802 439	57%
Omavalitsused	365 896	500 343	621 255	650 610	598 416	514 214	548 610	3 799 345	4%
Teised rahastajad	67 884	104 335	469 011	581 895	796 828	62 047	49 897	2 131 897	2%
KOKKU	7 571 798	12 067 735	19 619 590	17 941 890	20 597 006	10 988 635	16 443 281	105 229 936	100%

Eraldi arvestati ka iga tegevussuuna lõikes teadus- ja arendustegevuse kulusid. Vaata tabel 9 ja 10

Tabel 9 Teadus- ja arendustegevuse kulud

<i>2006.a hindades, tuh kr</i>	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	KOKKU
Tervis ja elukvaliteet	622	3 146	1 220	1 220	1 220	1 220	1 220	9 868
Maastikud ja bioloogiline mitmekesisus	23 950	40 100	47 150	39 550	36 650	34 250	33 400	255 050
Loodusressursid ja jäätmed	18 400	19 300	18 150	17 550	17 350	17 350	16 850	124 951
Kliimamuutuste leevendamine ja õhukvaliteet	11 500	15 500	6 500	5 000	3 500	3 500	3 500	49 000
Kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused	2 530	2 850	1 370	1 150	1 050	1 050	800	10 800
KOKKU	59 009	82 904	76 399	66 480	61 781	59 382	57 783	449 669

Tabel 10 Teadus- ja arendustegevuse kulud (korrigeeritud koefitsiendiga)

<i>Korrig. tulevikuhindades, tuh kr</i>	2007 (k)	2008 (k)	2009 (k)	2010 (k)	2011 (k)	2012 (k)	2013 (k)	KOKKU
Tervis ja elukvaliteet	696	3 865	1 634	1 774	1 927	2 093	2 273	14 261
Maastikud ja bioloogiline mitmekesisus	26 619	48 777	62 315	56 810	57 392	58 318	61 691	371 921
Loodusressursid ja jäätmed	20 589	23 709	24 308	25 525	27 404	29 761	31 389	182 686
Kliimamuutuste leevendamine ja õhukvaliteet	12 803	18 987	8 705	7 272	5 528	6 004	6 520	65 819
Kõiki valdkondi toetavad korralduslikud tegevused	2 823	3 488	1 816	1 658	1 640	1 778	1 462	14 664
KOKKU	63 529	98 827	98 778	93 039	93 891	97 953	103 335	649 352

5. EESTI KESKKONNATEGEVUSKAVA 2007-2013 TEGEVUSED

Kursiivis on märgitud valdkonna arengukavad, mille koostamise ettepanekuid ei ole veel asjakohasel tasemel heaks kiidetud

Märkus*- märgitud tegevuste osas puudub rahastamise kava, rahastamine vaadatakse üle monitooringul (s.o. 3 aasta pärast)

Nr	Tegevussuund keskkonnastrateegias ja tegevuse nimetus	Prioriteetsus	Taotletav tulemus	Seos teiste strateegiliste dokumentide, rahvusvaheliste kokkulepete, direktiivide jmt-ga	Vastutajad	Elluviimise kestus (a)	Elluviimise algusaasta	Tegevuse maksumus 2007-2013 (korrigeeritud) tuhat krooni	sh investeering (korrigeeritud) tuhat krooni
1	LOODUSVARADE SÄÄSTLIK KASUTAMINE JA JÄÄTMETEKKE VÄHENDAMINE							21 048 377	9 038 020
1.1	Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine							3996148	543000
1.1.1	Jäätmekäitluse korraldamise pikaajaline planeerimine							57264	6000
1.1.1.1	Materjalide kasutamise ja jäätmevoogude ning nende omavahe- liste seoste hindamine ja prog- noosimine, kasutades selleks va- hendeid nagu materjaliringluse analüüs	50%	Jäätmetekke on vähenenud	6. EL Keskkonnategevusprog- ramm, jäätmedirektiiv, jäätme- kavad	ettevõt- ted, KOV, KKM, KA	pidev	2007	3950	0
1.1.1.2	Ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate koolituste, kampaa- niate ning teavitustöö läbiviimine nii riigi kui ka kohaliku omava- litsuse tasandil	60%	Keskkonnateadlikkus on kasva- nud	Jäätmekavad, keskkonnastra- teegia	KKM, KA, KOV, ette- võtted	pidev	2007	19690	6000
1.1.1.3	Riigi jäätmekavaga kooskõlas ole- vate omavalitsuste jäätmekavade ja muude jäätmehooldust regu- leerivate omavalitsuse õigusakti- de kehtestamine ja ajakohastami- ne	100%	Õigusaktid on kooskõlas riigi jäät- mekavaga	Jäätmeseadus	KOV, KA	2	2008	624	0
1.1.1.4	Omavalitsuste koostöövõrgustike loomine	100%	Koostöövõrgustikega haaratud omavalitsused (%)	Jäätmeseadus	KOV	6	2008	3000	0
1.1.1.5	Jäätmehooldusalased uuringud ja vajalike meetodikate väljatöötami- ne	100%	Uuringud, meetodikad on läbi- viidud	Jäätmehooldusalased õigusakti- did, Riigi jäätmekava, Kütuse- ja energiamajanduse pikaajaline riiklik arengukava	KKM, MKM, KA, ettevõtted	6	2008	30000	0

1.1.2	Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine							3173779	0
1.1.2.1	Jäätmete sorteerimise tagamine tekkekohtadel ning esmatähtsate jäätmevoogude kogumine, ringlussevõtt ja taaskasutamine.	60%	Liigiti kogutud jäätmete osakaal on kasvanud; vajalik jäätmejaamade arv on saavutatud; ladestatud olmejäätmete osakaal on vähenenud	Jäätmedirektiiv, jäätmeseadus, riigi jäätmekava	ettevõtted, KOV, KKM, KA	8	2007	575040	500000
1.1.2.2	Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine	90%	Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmetes on vähenenud	Jäätmedirektiiv, jäätmekavad, biolagunevate jäätmete tegevuskava, keskkonnastrateegia, KTK	KOV, ettevõtted, KKM, KA	8	2007	383389	360000
1.1.2.3	Piirkondlike jäätmekestuste rajamine (sh prügila)	80%	Jäätmekäitlus-keskused on rajatud	Jäätmekava	KOV, KKM, KA, ettevõtted	7	2008	149710	120000
1.1.2.4	Vanade nõuetele mittevastavate prügilate korrastamine või edasiseks kasutamiseks nõuetele vastavusse viimine	70%	Sulgemiskohustust omavad prügilad korrastatud 2013	Prügila direktiiv, prügila määrus	KOV, ettevõtted, KKM, KA	8	2007	2065640	2030000
1.1.3	Vanade reostuskollete likvideerimine							363000	347000
1.1.3.1	Hüljatud jäätmete ja saastunud pinnase keskkonnohutu käitlemine	30%	Olemasolevad ja avastatud reostuskolded on vähenenud	Jäätmeseadus	KOV, ettevõtted, KKM, KA	pidev	2007	363000	347000
1.1.4	Soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamine ja rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks (sh ladestusest tulenevate keskkonnamõjude vähendamiseks ja riskide vältimiseks)							356855	190000
1.1.4.1	Jäätmetekke vältimist ja jäätmete taaskasutamist edendavate majandusmeetmete väljatöötamine (kk-tasud, tagatisrahad, aktsiisid, tootja vastutus jne)	70%	Jäätmetekke ja ohtlikkus on vähenenud	Jäätmedirektiiv, jäätmeseadus, riigi jäätmekava	MKM, KKM, KOV	7	2007	9065	0
1.1.4.2	Parima võimaliku tehnika kasutamise soodustamine jäätmetekke vähendamiseks (sh energiasektor)	60%	Tekkivate jäätmete hulk on vähenenud; jäätmete keskkonnohtlikkus on vähenenud	Jäätmedirektiiv, jäätmekavad, Keskkonnastrateegia	KKM, MKM, KA, KOV, ettevõtted	pidev	2007	195000	95000
1.1.4.3	Parima võimaliku tehnika soodustamine jäätmekäitluses	60%	Paranenud on jäätmete ressursikasutus	Jäätme direktiiv, jäätmeseadus, jäätmekavad, keskkonnastrateegia, KTK	KKM, MKM, KA, KOV	pidev	2007	152790	95000
1.1.5	Seire- ja järelevalvesüsteemi töhustamine ning vajalike meetodite väljatöötamine							45250	0

1.1.5.1	Kontrolli tõhustamine jäätmehoolduse üle - seda nii keskkonnanispektsiooni kui järevalve õigust omava omavalitsuse poolt	60%	Aastas läbiviidud kontrollimiste arv	Jäätmeseadus, jäätmekavad	KKM, KOV	pidev	2007	13550	0
1.1.5.2	Kontrolli saavutamine jäätmevoogude üle	60%	Illegaalne ladestamine on vähenenud	Jäätmeseadus, jäätmekavad	KKM, KA, KOV, ettevõtted	pidev	2007	20700	0
1.1.5.3	Andmekogude täiustamine, registrite arendamine		Jäätmearuandlus on täpsem, ülevaatlitum, laiaulatuslikum	jäätmeseadus	KKM (KTK), KA	6	2008	11000	0
1.1.4	Ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.	60%	Elanike keskkonnateadlikkuse tõus. Teostatud kampaaniad, üldine jäätmetekke ning ohtlikkuse vähenemine ning taaskasutuse suurenemine	Jäätmekavad, Keskkonnastrateegia	KKM, KA, KOV, ettevõtted	pidev protsess	2007	91 556	0
1.2	Pinnavee põhjavee seisundi parandamiseks ning säilitamiseks tegevusprogrammide väljatöötamine ja rakendamine							9 214 018	8 317 292
1.2.1	Pinnavee (sh rannikuvee) ja põhjavee seisundi parandamiseks ning säilitamiseks tegevusprogrammide väljatöötamine ja rakendamine							148 711	2 743
1.2.1.1	Alamvesikondade veemajanduskavade väljatöötamine ja ajakohastamine	40%	Alamvesikonna veemajanduskavad kinnitatud KKM poolt hiljemalt 2007-l aastal	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM	pidev	2001	20 598	0
1.2.1.2	Vesikondade veemajanduskavade väljatöötamine aastaks 2009 ning ajakohastamine ja ülevaatamine iga 6 aasta järel sh piiriülene koostöö ja keskkonnaefekti tõhususe hindamine ja modelleerimine	50%	VV poolt kinnitatud veemajanduskavad iga vesikonna kohta hiljemalt 2009-ks aastaks, toimiv piiriülene koostöö ja hinnatud on veeseisundi parandamiseks/säilitamiseks kulutatud raha keskkonnaefekt	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM	pidev	2007	30 896	0
1.2.1.3	Vesikondade ja alamvesikondade veemajanduskavade meetmeprogrammide koostamise ja rakendamise tagamine	80%	Alamvesikonna meetmeprogrammid kinnitatud koos veemajanduskavadega ning rakenduvad alates 2007 a-st; Vesikonna meetmeprogrammid kinnitatud hiljemalt 2009-ndal aastal ning rakenduvad hiljemalt alates 2012 a-st;	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM	pidev	2007	10 299	0
1.2.1.4	Ohtlike ainete heidete vähenemine sh fenooliheidete programm	70%	Ohtlike ainete heidete osas on võetud kohustused täidetud, fenoolide heitkogus on vähendatud aastaks 2014 ühe tonnini aastas	Ohtlike ainete direktiiv 76/464/EEC	KKM	8	2007	30 634	0
1.2.1.5	Nitraaditundliku ala tegevuskava 2004 - 2008 rakendamine	60%	Nitraaditundliku ala tegevuskava ellu viidud	Nitraadidirektiiv 91/676/EC; Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM, PM	LÕPETATUD 2009	2004	14 400	2 743
1.2.1.6	Nitraaditundliku ala tegevuskava täiendamine/uuendamine	50%	Nitraaditundliku ala tegevuskava ajakohastatud	Nitraadidirektiiv 91/676/EC; Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM, PM	LÕPETATUD 2009	2008	1 284	0

1.2.1.7	Täiendatud/uuendatud nitraaditundliku ala tegevuskava 2009-2011 rakendamine	60%	Nitraaditundliku ala tegevuskava ellu viidud aastaks 2011	Nitraadidirektiiv 91/676/EC; Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM, PM	5	2009	30 700	0
1.2.1.8	Üleujutuste ohjamise kava välja töötamine	60%	Kava kinnitatud hiljemalt 2015. a.	EL üleujutuste strateegia, Üleujutuste direktiivi eelnõu	KKM	4	2009	3 600	0
1.2.1.9	Läänemere regionaalse merekaitse strateegia välja töötamine	70%	Strateegia vastu võetud	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, EL merestrateegia, meredirektiivi eelnõu	KKM	3	2007	3 050	0
1.2.1.10	Läänemere regionaalse merekaitse meetmekava väljatöötamine	70%	Meetmekava vastu võetud	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, EL merestrateegia, meredirektiivi eelnõu	KKM	10	2009	3 250	0
1.2.2	Vee kaitse õigusaktide väljatöötamine ning täiustamine, lähtuvalt vajadusest arvestada enam veekogude seisundit							4 923	0
1.2.2.1	Töötada välja ettepanekud veeseaduse loomiseks (eeldusel, et eelnevalt on saadud kooskõlastus Justiitsministeeriumilt eelnõu väljatöötamise kavatsusele)	80%	Veeseadus vastu võetud	Asulareovee direktiiv 91/271/EC; Joogivee direktiiv 98/83/EC; Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC; Põhjavee direktiiv 80/68/EEC; Ohtlike ainete direktiivid 76/464/EEC, reoveesette direktiiv 86/278/EEC, Nitraadidirektiiv 91/676/EC, Suplusvee direktiiv 2006/7/EC, pinnavee direktiivid, Läänemere merekeskkonna kaitse konventsioon, Piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kasutamise ja kaitse konventsioon, kahe ja mitmepoolsed rahvusvahelised lepingud vee kaitse ja kasutamise korraldamiseks piiriveekogudel	KKM	1	2006	112	0
1.2.2.2	Veeseadusest tulenevate rakendusaktide väljatöötamine (vee ressursi- ja saastetasude kujundamine säästva veekasutuse edendamiseks, vee seisundi hindamissüsteemide väljatöötamine ja kehtestamine, veekeskonda mõjutavate tegevuste loastamise sidumine veekogu seisundiga sh maakasutamise piirangud lähtuvalt veekaitse vajadusest jne).	80%	Rakendusaktid, mis käsitlevad: vee ressursi- ja saastetasude kujundamist säästva veekasutuse edendamiseks, vee seisundi hindamissüsteemide väljatöötamist ja kehtestamist, veekeskonda mõjutavate tegevuste loastamist johtuvalt veekogu seisundist, sh maakasutamise piiranguid lähtuvalt veekaitse vajadusest jne on vastu võetud	Veeseadus	KKM	pidev	2007	2 575	0
1.2.2.3	Üleujutuste direktiivi eelnõust tulenevate kohustuste sisseviimine Eesti õigusaktidesse	70%	Kohustused sisse viidud Eesti õigusaktidesse	Üleujutuste direktiivi eelnõu	KKM	2	2007	1 430	0

1.2.2.4	Merestrateegia direktiivi eelnõust tulenevate kohustuste sisseviimine Eesti õigusaktidesse (teostamise aeg 2009-2011)	70%	Kohustused sisse viidud Eesti õigusaktidesse	Merestrateegia direktiivi eelnõu	KKM	3	2009	219	0
1.2.2.5	Uuest põhjavee direktiivist tulenevate kohustuste sisseviimine Eesti õigusaktidesse	70%	Kohustused sisse viidud Eesti õigusaktidesse	Uue põhjavee direktiivi eelnõu	KKM	2	2007	587	0
1.2.3	Soodustuste, toetuste süsteemi arendamine ja rakendamine inimõju vähendamiseks veekogumitele ja pinna- ja põhjavee seisundi parandamiseks							8 818 384	8 314 549
1.2.3.1	Üle 2000 inimesega reoveekogumisaladel reovee kokkukogumise ja nõuetele vastava reovee puhastuse tagamine	80%	100%-liselt reovesi kokku kogutud ja nõuetekohaselt puhastatud 2010 a lõpuks	Asulareovee direktiiv 91/271/EC; Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM, KOV	4	2007 (tegevus algas 2000)	4 248 908	4 009 990
1.2.3.2	Alla 2000 inimesega reoveekogumisaladel nõuetele vastava reovee puhastuse tagamine	70%	100%-liselt reovesi nõuetekohaselt puhastatud 2013 a lõpuks	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM, KOV	7	2007 (tegevus algas 2000)	3 104 945	2 929 077
1.2.3.3	Pinnaveekogude ökoloogilise ja keemilise seisundi parandamine ja taastamine, sh veekogude tervendamine, saneerimine	70%	Saavutatud on pinnavee hea seisund või pinnavee hea ökoloogiline potentsiaal hiljemalt 2015. a.	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, Asulareovee direktiiv 91/271/EC; Nitraadidirektiiv 91/676/EC	KKM, KOV, veekogude omanikud, veekogude seisundit mõjutavad isikud	pidev	2007	1 459 382	1 375 482
1.2.3.4	Kaitset vajavate veeobjektide määramine, veekaitsealade moodustamine ja kaitse tagamine (veehoiualad, veehaarded, karstialad, allikad)	70%	Kaitset vajavad veeobjektid on määratletud, veekaitsealade moodustatud, veekaitsealadele tehtud veekaitsekavad	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC	KKM	pidev	2007	5 149	0
1.2.4	Järelevalve ja seire tõhustamine ja edasi arendamine							242 000	0
1.2.4.1	Keskonnandmete täitmise kontrolli parendamine (sh seire merereostuse operatiivseks avastamiseks, sõnnikuhooldlate nõuetekohasus, tõukefondide raha keskkonnaefektiivsuse jälgimine, heitvee seire jne)	80%	Toimiv regulaarne potentsiaalsete reostusobjektide järelevalve ja ennetav tegevus, tõukefondide keskkonnarahade kasutamise efekt on keskkonnas mõõdetav	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, Põhjavee direktiiv 80/68/EEC, Ohtlike ainete direktiivid 76/464/EEC, Asulareovee direktiiv 91/271/EC; Nitraadidirektiiv 91/676/EC, pinnavee direktiivid, keskkonnastutuse direktiiv 2004/35/EC	KKM, KKI	pidev	2007	90 694	0

1.2.4.2	Veekeskonna seireprogrammide väljatöötamine ja rakendamine veekeskonna seisundi ning seisundit mõjutavate tegurite (sh punktreostusallikate, hajureostusallikate, veevõtu, veekogude hüdro-morfoloogiliste muutuste) hindamiseks, rakendatud meetmete tõhususe selgitamiseks ning edasiste tegevuste planeerimiseks	60%	Seireprogrammid on väljatöötatud ning rakendatavad ning annavad pidevat operatiivset informatsiooni veekeskonna seisundi ning seisundit mõjutavate tegurite kohta	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, Põhjavee direktiiv 80/68/EEC, Ohtlike ainete direktiiv 76/464/EEC, Asulareovee direktiiv 91/271/EC; Nitraadidirektiiv 91/676/EC, Joogivee direktiiv 98/83/EC, pinnavee direktiivid	KKM, KOV, veekasutajad, vee seisundit mõjutavad isikud	pidev	2007	137 330	0
1.2.4.3	Põhjaveekogumite kaitse ja vee kasutamise korraldamine (veevarud, omanikuta kaevud, kaevandatud aladel tehistingimustes tekkinud põhjaveealade igaaastane arvestus)	70%	Joogiveena kasutuseks on veevarud piisavalt uuritud ja määratud, omanikuta kaevud ei ohusta põhjavee kvaliteeti, toimib kaevandatud aladel te tehistingimustes tekkinud põhjaveealade igaaastane arvestus	Veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EC, Põhjavee direktiiv 80/68/EEC, Ohtlike ainete direktiivid 76/464/EEC	KKM, KOV, põhjavee seisundit mõjutavad isikud	pidev	2007	13 976	0
1.3	Maavarad							239 079	24 339
1.3.1	Maavarade kaevandamise ja kasutamise riiklike arengukavade koostamine ning rakendamine				KKM, MKM		2007	230 238	23 049
1.3.1.1	Mineraaltoorme andmebaasi ajakohastamine keskkonnaregistris: Eesti geoloogiline kaardistamine ja maardlate taashindamine (pingereastamine) lähtuvalt keskkonnamõjust, paiknemisest ning majandusotstarbekusest (maardla kaevandamisväärsusest)	60%	50% kogu Eestit hõlmavatest kaardilehtedest olemas mõõtkavas 1:50000 ; Maavarade kaevandamisväärsuse (aktiivne, passiivne varu) ümberhindamine		KKM, MKM, Eesti Geoloogiakeskus (EGK), tootjate erialaliidud: Eesti Mäe-selts (EMS), Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit (EETL), Eesti Turbaliit (ETL)	7	toimub	161 586	23 049
1.3.1.2	Põlevkivi, ehitusmaavarade (pae, liiva ja savide) ning turba optimaalse kaevandamismahu määramine ajalisel perspektiivis (kuni 20 aastaks)	70%	Eesti mineraaltoorme kasutamise optimaalne maht, valitsuse määrus	Maavarade puhul on see tegevus kõige prioriteetsem, kuid kuna maavarade puhul ei ole rahvusvahelisi direktiive, siis on prioriteetsuse kaal madalam, kui teistes valdkondades. Seetõttu on eriti oluline Eestis valdkond korralikult ära reguleerida.	KKM, MKM	7	2007	3 521	0

1.3.1.3	Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015 koostamine	50%	Arengukava vastuvõetud		KKM, MKM, EMS, Tallinna tehnika-ülikool (TTÜ)	LÕPETATUD 2008	2007	469	0
1.3.1.4	Ehitusmaavarade kaevandamise ning kasutamise riikliku arengukava koostamine	50%	Arengukava		KKM, MKM, TTÜ, EMS, EETL	3	2007	5 906	0
1.3.1.5	Turba kaevandamise ja kasutamise riikliku arengukava koostamine	50%	Arengukava		KKM, MKM, TTÜ, EMS, EETL, ETL	3	2007	7 365	0
1.3.1.6	Põlevkivi kaevandamise ja kasutamise riikliku arengukava rakendamise	50%	Arengukava ellu viidud		KKM, MKM, EMS, Tallinna tehnika-ülikool (TTÜ)	4	2010	38 167	0
1.3.1.7	Ehitusmaavarade kaevandamise ning kasutamise riikliku arengukava rakendamise	50%	Arengukava ellu viidud		KKM, MKM, TTÜ, EMS, EETL	4	2010	6 612	0
1.3.1.8	Turba kaevandamise ja kasutamise riikliku arengukava rakendamise	50%	Arengukava ellu viidud		KKM, MKM, TTÜ, EMS, EETL, ETL	4	2010	6 612	0
1.3.2	Maavara kaevandavate ja kasutavate ettevõtjate tegevuse suunamine keskkonnasäästlikkusele							8 841	1 290
1.3.2.1	Kehtestada maardlate (mäeeraldiste) arendajatele rentimise süsteem (viia uuringu- ja kaevandamislubade andmine ärilisele alusele)	10%	Muudetud maavara geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamise loa taotlemise kord		KKM, MKM	7	2007	0	0
1.3.2.2	Luu maardla ja maardla maa ärilise (rahalise) väärtuse hindamise meetodika ja kehtestada vastav hindamise kord	20%	Vastav meetodika ja kord		KKM, MKM	2	2008	2 945	0
1.3.2.3	Diferentseerida kaevandamisõiguse tasu sõltuvalt maardla kaevandamisväärsusest (arvestades maa väärtust, infrastruktuuri ja keskkonnapiiranguid)	30%	Muudetud maavara geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamise eest tasumise kord		KKM, MKM	3	2007	2 945	0
1.3.2.4	Luu ja rakendada toetuste ning soodustuste süsteem keskkonnasõbralike tehnoloogiate kasutuselevõtuks ja kaevanduste alade taastamiseks	40%	Muudetud maavara geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamise eest tasumise kord		KKM, MKM	6	2008	2 951	1 290

1.4	Mets							6 504 038	0
1.4.1	Metsanduse arengu pikaajaline kavandamine lähtudes metsa kasutamise majanduslike, sotsiaalsete, ökoloogiliste ja kultuuriliste vajaduste tasakaalustatud rahuldamisest							96 822	0
1.4.1.1	Metsanduse arengukava ajahorisondi pikendamine aastaks 2020 ja arengukava koostamine	60%	Arengukava vastuvõetud		KKM	2	2008	1 998	0
1.4.1.2	Vanuselise mitmekesisuse säilitamisele ja tüpoloogilise esinduslikkuse tagamisele suunatud kavade ja regulatsioonide väljatöötamine (ka tulundusmetsades)	50%	Kava ja regulatsioonid koostatud		KKM	pidev		571	0
1.4.1.3	Metsa mitmekülgse kasutuse tegevuskava täiendamine metsandusega seotud pärandkultuuri säilitamiseks ja tutvustamiseks	40%	Pärandkultuuriobjektid kaardistatud, tegevuskava täiendatud		KKM, RMK	pidev		28 864	0
1.4.1.4	Geeniressursside kaitse ja klooniarhiivi täiendamine	40%	Olemas klooniarhiiv kõikide plusspuude järglastega		KKM	pidev	2007	6 178	0
1.4.1.5	Riigi seemnereservi täiendamine	40%	Pidevalt olemas stabiilne seemnevaru		KKM	pidev	2007	44 851	0
1.4.1.6	Metsakultiveerimismaterjali tootmise ja uuendamise järelevalve	60%	Tagatakse tarbijale kvaliteetne metsakultiveerimismaterjal		KKM	pidev	2007	5 664	0
1.4.2	Soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi väljatöötamine, mis soodustab polüfunktsionaalsete metsade majandamist ja jätkusuutlikku kasutamist							4 559 061	0
1.4.2.1	Majanduslike hoobade süsteemseks kasutamiseks rakendamissetpanekute koostamine polüfunktsionaalse ning jätkusuutliku metsa majandamise toetamiseks ja selle majanduslikult otstarbekaks muutmine	60%	Ettepanekud esitatud		KKM	1	2009	536	0
1.4.2.2	Soodustuste ja toetuste süsteemi arendamine erametsade mitmekülgse kasutuse tagamiseks (koos toetustega)	40%	Toetuste süsteem toimib		KKM, RM, SA Eramet-sakeskus	pidev	kestev	1 578 661	0
1.4.2.3	Toetuste suunamine polüfunktsionaalsete metsade jätkusuutlikuks arenguks	60%	Metsade pindala säilib või suureneb			pidev	kestev	2 816 720	0

1.4.2.4	Keskonna kahjustuste vähendamisele suunatud metsanduse tehnoloogiate arendamise ja metsasaaduste väärtustamisele suunatud tehnoloogiate toetamise süsteemi arendamine	30%	Süsteem välja töötatud		KKM, Maaülikool	pidev	2007	162 675	0
1.4.2.5	Rahvusvaheliselt tunnustatud sertifitseerimisskeemide Eesti standardite väljatöötamise aastaks 2009 toetamine ja säästva metsanduse propageerimise toetamine	30%	Rahvuslikud standardid välja töötatud		KKM, SA Erametsakeskus	LÕPETATUD 2009	2007	469	0
1.4.3	Metsanduslike info- ja seiresüsteemide arendamine teadmispõhiste otsuste tegemise võimaldamiseks							1 173 396	0
1.4.3.1	Metsandusliku infosüsteemi arendamine ja metsanduslike uuringute teostamine, et saada objektiivne ning ajakohane ülevaade metsanduses toimuvatest protsessidest (metsaregister, erametsa inventuur, metsandusteave ja statistika)	70%	Infosüsteem toimib		KKM, KTK	pidev	2007	480 789	0
1.4.3.2	Seire korraldamine kõigi nelja eesmärgi komponendi täitmise jälgimiseks, et tasakaalustada erinevad vajadused metsakasvatuses ja -kasutamises	60%	Seire töötab		KKM, KTK	pidev	2007	94 247	0
1.4.3.3	Vääriselupaikade pidevat seiret ja kaitset tagava tugisüsteemi väljarendamine	60%	Vääriselupaikade kaitse tagatud		KKM	pidev	2007	598 360	0
1.4.4	Järelevalvesüsteemi tõhustamine ebaseadusliku metsakasutamise piiramiseks							674 759	0
1.4.4.1	Tarnehela kontrolli sh sisseveetava puidu päritolu kontrolli tõhustamine	30%	Kontrolli tõhustavad abinõud rakendatud		KKM, RM, MKM	2	2008	514	0
1.4.4.2	Kontroll maksude maksmise üle, selleks vajalike infosüsteemide arendamine	50%	Infosüsteem töötab		KKM, RM, MKM	3	2007	967	0
1.4.4.3	Loodusvahide tööerakendamine suure kasutuskoormusega ja sensitiivsetel aladel	30%	Loodusvahid tööle rakendatud		KKM, LKK	pidev	2007	45 868	0
1.4.4.4	Raiejärgse järelevalve tõhustamine ja sundmetsastamise rakendamine (metsaseaduse mõistes)	60%	Tagatakse metsauuendus		KKM, KKI	pidev		9 482	0
1.4.4.5	Integreeritud järelevalve arendamine metsaõigusnormide täitmise ja jahipidamise üle	60%	Õigusnormide rikkumiste vähendamine		KKM, KKI	pidev		617 928	0
1.5	Kalad							428 811	68 505

1.5.1	Kalanduse arengu pikaajaline kavandamine ning regulatsioonide väljatöötamine ja rakendamine kalaressursi jätkusuutlikuks majandamiseks							110 714	0
1.5.1.1	Kalanduse strateegia elluviimine	50%	Strateegia elluviidud		PM	7	2007	0	0
1.5.1.2	Kalade kudemisrahuks vajalike meetmete määratlemine ja rakendamine	50%	Meetmed kalade kudemisrahu tagamiseks		KKM	7	2007	515	0
1.5.1.3	Kalapüügivõimsuse vastavusseviimine püügivõimaluste ja kalavarudega	80%	Püügivõimsus vastavuses püügivõimaluste ja kalavarudega	Euroopa Ühine Kalanduspoliitika (CFP)	KKM, PM	pidev		106 903	0
1.5.1.4	Kalavarude majandamise rentimise korraldamine	40%	Väljatöötatud mehhanismid rentimiseks		KKM	PEATATUD		2 754	0
1.5.1.5	Harrastuskalapüügiks sobivate veekogude ja rannikualade määratlemine	10%	Harrastuskalapüügiks sobivad veekogud määratletud		KKM	LÕPETATUD 2009	2007	542	0
1.5.2	Seire ja järelevalve tõhustamine kalavarude ökosüsteemipõhise majandamise tagamiseks ja kalapüügiga kaasnevate mõjude vähendamiseks							219 645	68 505
1.5.2.1	Järelevalve tõhustamine kalapüügitegevuse üle	60%	Tõhusam järelevalve		KKI	6	2007	121 718	68 505
1.5.2.2	Tõhustada vee erikasutamist (paisutamine, kalakasvatus, süvendamine, kaadamine, vee transport jne) tulenevate kalavarude kaudsete mõjude hindamist ja mõjudega arvestamist (KMH jne)		Paranenud KMH-de kvaliteet ja järelevalve		KKM	6	2007	4 868	0
1.5.2.3	Rannikumere tsoneerimine ning seal asuvate kudemis- ja elupaikade kaardistamine	50%	Kaardistatud kudemis- ja elupaikade		KKM	3	2007	2 815	0
1.5.2.4	Siseveekogudes kudemis- ja elupaikade kaardistamine ning neid puudutava informatsiooni koondamine	50%	Kaardistatud kudemis- ja elupaikade		KKM	7	2007	7 112	0
1.5.2.5	Kalaressursist ja taastootmisvõimetest ülevaate koostamine, kalaressursside seire tõhustamine ning kalapüügistatistika täpsuse suurendamine	50%	Parem ülevaade kalaressursist ja selle taastootmisvõimest, täpsem kalapüügistatistika	EK määrus 1543/2000, 1639/2001 ja 1584/2004	TÜ MEL KKM, PM	7	2007	83 132	0
1.5.3	Soodustuste ja toetuste süsteemi väljatöötamine, mis soodustab kalavarude jätkusuutlikku kasutamist				-			98 452	0

1.5.3.1	Konkurentliikide (sh hüljes, kororan) arvukuse piiramine ning tekitatud kahjude ennetamine	10%	Kompenseerimismehhanismid välja töötatud		KKM, PM	7	2007	24 099	0
1.5.3.2	Keskkonnasäästlikumate püügivahendite ja püügiviiside juurutamine ja kasutamise soodustamine	90%	Selektiivsemate püügimeetodite kasutamine		KKM	7	2007	59 388	0
1.5.3.3	Keskkonnasõbraliku harrastuskalapüügi kui turismi- ja puhkemajandusliku tegevuse soodustamine, vastava koolituse edendamine	40%	Harrastuspüük kui turismi- majanduslik haru arenenud, koolitused läbiviidud		KKM, PM	7	2007	14 965	0
1.6	Ulukid							317 528	84 884
1.6.1	Jahinduse arengu pikaajaline kavandamine lähtudes erinevate huvigruppide kokkuleppes jahinduse ökoloogiliste, sotsiaalsete ja majanduslike aspektide osas							103 909	0
1.6.1.1	Jahinduse arengukava rakendamine	60%	Jahinduse arengukavas planeeritud tegevused rakendatud		KKM	7	2007	82 390	0
1.6.1.2	Jahimaade korralduskavade koostamine	60%	Jahimaakorralduskavad koostatud		KKM, KTK	7	2007	20 598	0
1.6.1.3	Jahiulukite kasutamise ja kaitsekorralduskavade koostamine	70%	Kasutamise ja kaitsekorralduskavad koostatud	direktiiv 92/43/EMÜ, direktiiv 92/43/EMÜ	KKM	1	2007	921	0
1.6.2	Teadusuuringute ja seiresüsteemi arendamine ulukiasurkondade teaduspõhiseks kasutamiseks							82 643	46 597
1.6.2.1	Teadusuuringute läbiviimine teaduspõhiseks ulukiasurkondade kasutamiseks	80%	Kasutamise ja kaitse korraldamisel toetatakse usaldusväärsele informatsioonile kohalike asurkondade ökoloogiast	Eesti suurkiskjate ohjamis- ja kaitsekorralduskava aastateks(2002-2011)	KTK	5	2008	20 598	0
1.6.2.2	Kompleksse seirekava ja -meetodite väljatöötamine ning rakendamine	80%	Olemas iga-aastane adekvaatne hinnang ulukiasurkondade seisundi kohta		KTK	7	2007	10 299	0
1.6.2.3	Teadustegevuse ja organisatsioonilise struktuuri arendamine jahindussektoris	70%	Jahindussektori kõrge potentsiaal teadusuuringute teostamiseks ja saadud tulemuste rakendamiseks		KKM	3	2007	51 746	46 597
1.6.3	Jahimeeste koolitamine ja jahinduse maine kujundamine	60%	Jahimeeste teadlikkuse kasv ja jahinduse maine ühiskonnas on positiivne		KKM	7	2007	82 390	0
1.6.4	Maaelu mitmekesistamine läbi jahindusliku tegevuse	40%	Jahinduse tähtsus maapiirkondades on suurenenud		KKM, PM	7	2007	48 586	38 287
1.7	Muld							12 427	0
1.7.1	Mulla keskkonnasõbraliku kasutamise tagamiseks mulda tervikult käsitleva poliitika väljatöötamine ja elluviimine							0	0

1.7.1.1 *	Kooskõlastatult Justiitsministeeriumiga mulla kaitset ja selle kasutamist ühtselt käsitleva mullaseaduse väljatöötamine	40%	Mullaseadus vastuvõetud		KKM,PM,PMK	2	2010	0	0
1.7.1.2 *	Mulla säästliku kasutamise tegevuskava väljatöötamine	40%	Tegevuskava vastuvõetud		KKM,PM,PMK	7	2007	0	0
1.7.1.3 *	Mullapoliitika väljatöötamine	50%	Poliitika välja töötatud	Euroopa pinnasestrateegia COM(2006)231; SEC(2006)620; SEC(2006)1165; COM(2006)232 (2006/0086(COD)); Maaelu arengukava 2007-2013	KKM, PM, PMK	7	2007	0	0
1.7.1.4 *	Mullastiku kasutamisest tekkivaid probleeme haldava ning erinevaid huvigruppe ühendava organisatsiooni moodustamine.		Vastutus määratletud		PM, KKM	1	2007	0	0
1.7.2	Maakasutuse ja mulla seire- ja infosüsteemi arendamine				-			9 852	0
1.7.2.1	Maakasutamist puudutava seire arendamine	60%	Pinnase- ja maakasutusest olemas adekvaatne informatsioon edasiste otsuste tegemiseks.	Euroopa pinnasestrateegia	KKM, PMK	7	2007	6 762	0
1.7.2.2	Maakasutust ja mulla parameetreid sisaldavate andmebaaside ühildamine ja vastavaid näitajaid sisaldavate andmebaaside riskisutuse võimaluste loomine	50%	Andmebaas loodud		KKM, PMK	7	2007	3 090	0
1.7.3	Maaomanike teadlikkuse tõstmine kõrge mullaboniteediga maade põllumajanduslikus kasutuses hoidmiseks ning mullaviljakuse säilitamiseks ja parandamiseks							2 575	0
1.7.3.1 *	Kõigile arusaadavas vormis teabe levitamine mulla viljakuse kohta (mullastiku kaartide põhjal)	40%	Põllumaa kadu ehitiste alla vähenenud võrreldes 2006 a	Euroopa pinnasestrateegia	PM, KKM	7	2007	0	0
1.7.3.2 *	Mullaviljakuse säilitamiseks sobivate tehnoloogiate tutvustamine ja propageerimine	50%	Teadlikkus mullaviljakust säilitavatest tehnoloogiatest suurenenud.		PM, KKM	7	2007	2 575	0
1.7.4	Mulla säästvat kasutamist tagavate soodustuste ja toetuste süsteemi väljatöötamine ja rakendamine							0	0
1.7.4.1 *	Mullaviljakust säilitavate ja parandavate tehnoloogiate arendamise ja kasutuselevõtu toetusüsteemi väljatöötamine		Kasutatakse enam mullaviljakust säilitavate tehnoloogiate		PM(PMK),K KM			0	0
1.8	Maakasutamine							336 328	0

1.8.1	Maastikupoliitika väljatöötamine ja rakendamine arvestades Euroopa maastikukonventsiooni põhimõtteid, vajadusel vastavate õigusaktide, juhendite ja tegevuskavade koostamine							80 176	0
1.8.1.1	Euroopa maastike konventsiooni ratifitseerimine	70%	Konventsioon ratifitseeritud	Euroopa maastiku konventsioon, Looduskaitse Arengukava aastani 2035 (LKA)	SiM, KKM, KuM	2	2007	352	0
1.8.1.2	Maastike kaitse, korralduse ja planeerimise üld- ja erimeetmete toimimise analüüs ja edasine tegevuskava	40%	Meetmete toimimise analüüs ja tegevuskava	Euroopa maastiku konventsioon, LKA	KKM, KuM	2	2007	3 282	0
1.8.1.3	Määratlada kvaliteedi näitajad kohalikul tasandil	40%	Kvaliteedi näitajad määratletud	Euroopa maastiku konventsioon, LKA	KKM, SiM	5	2009	11 044	0
1.8.1.4	Maa-arhitektuuri ja –maamaastiku arengukava ajakohastamine ja selle täitmise/rakendamise kindlustamine		Arengukava täiendatud		KuM	pidev		35 421	0
1.8.1.5	Väärtuslike maastike teema-planeeringu täitmise/rakendamise kindlustamine		Paraneb väärtuslike maastike kaitse		PM, KOV	pidev		19 479	0
1.8.1.6	Rikutud ja risustatud maastike korrastamise tegevuskava koostamine	90%	Tegevuskava koostatud	Looduskaitse arengukava, Eesti Maaelu arengukava 2007-2013 (MAK)	KKM, PM, SiM	2	2007	4 558	0
1.8.1.7	Rekultiveerimise, taastamise ja korrastamise ja maastikke risustavate objektide likvideerimise põhimõtete väljatöötamine eri tüüpi kahjustatud maastike korrastamiseks ja polüfunktsionaalseks kasutusele võtuks	60%	Rekultiveerimise, taastamise ja korrastamise juhendmaterjalid koostatud	Looduskaitse arengukava, MAK	KKM, PM	2	2008	3 617	0
1.8.1.8	Juhendmaterjali koostamine ökoloogilise seisundi parandamise integreerimiseks rekultiveerimiskavadesse (st rekultiveerida rikutud alad paikkonnale ökoloogiliselt ja maastikuliselt sobivaimal viisil arvestades ka piirkonna sotsiaalseid vajadusi, nt rajades uusi veekogusid, ala metsastades ja/või taastades märgala)	60%	Valmis juhendmaterjalid		KKM	3	2009	2 423	0
1.8.2	Maastikulise info- ja seiresüsteemide arendamine teadmispõhiste otsuste tegemise võimaldamiseks							27 421	0
1.8.2.1	Maastikulise seiresüsteemi täiendamine ja ühildamine	50%	Täiendatud maastiku seireprogramm		KKM	2	2007	4 519	0

1.8.2.2	Eesti loodusinfosüsteemi täiendamine maastikulise informatsiooniga	60%	Täiendatud infosüsteem		KKM	7	2007	10 191	0
1.8.2.3	Rikutud ja risustatud alade ning maastikke risustavate üksikelementide inventariseerimine (kaardistamine, ülevaade). Alateemad; turbaalad, karjäärid, põllumajandustootmise piirkond.	60%	Inventeerimised alateemati koostatud	Looduskaitse arengukava, MAK	KKM, PM, SiM	3	2007	10 635	0
1.8.2.4	Rikutud alade korrastamise ja rekultiveerimise ning maastikke risustavate objektide likvideerimise hindamise ning seire meetodika väljatöötamine ja seire korraldamine	50%	Toimiv hindamis- ja seiresüsteem		KKM	5	2009	2 076	0
1.8.3	Soodustuste, toetuste, reguleerimise süsteemi väljatöötamine, mis soodustab polüfunktsionaalset ja jätkusuutlikku maakasutust							228 731	0
1.8.3.1	Soodustuste, toetuste, reguleerimise süsteemi väljatöötamine ja rakendamine	60%	Toetussüsteemi toimimine	Euroopa maastiku konventsioon, LKA	PM, SiM, KKM	7	2007	164 781	
1.8.3.2	Rikutud alade rekultiveerimise, taastamise ja korrastamise ning risustavate objektide likvideerimise rahastamise põhimõtete väljatöötamine	60%	Rikutud alade korrastamise toimiv rahastamine		KKM, PM	2	2007	9 006	0
1.8.3.3	Rikutud (nt: militaaralad, kaevandused, turbatootmisalad, põllumajandustootmisega seonduvad alad jne) ja risustatud alade korrastamise toetamine	50%	Korrastatud objektid arv, korrastatud territooriumi pindala	LKA, MAK	KKM, PM	5	2009	47 308	0
1.8.3.4.	Era- ja kolmanda sektori toetamine rikutud maastike korrastamiseks	50%	Toimiv koostöö		KKM, PM, SiM	7	2007	7 636	0

2	MAASTIKE JA LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMINE (Looduskaitse arengukava aastani 2035 rakenduskava)							4 425 976	945 724
2.1	Maastikud							1 497 196	285 592
2.1.1	Looduskaitse arengu pikaajaline ja integreeritud kavandamine läheduses sidusate ja mitmeotstarbeliste maastike säilitamise vajadusest ning looduskaitse arengukava prioriteetidest							223 341	56 481

2.1.1.1	Loodusmaastike ja pool-looduslike koosluste väärtustamiseks, taastamiseks ja säilitamiseks vajalike põhimõtete, korralduslike mehhanismide ning regulatsioonide väljatöötamine, edasiarendamine ning rakendamine	85%	Korralduslikud mehhanismid ning regulatsioonid on välja töötatud loodusmaastike ja pool-looduslike koosluste säilitamiseks	Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (BMK), Looduskaitse arengukava (LKA), Loodusdiirektiiv	<u>KKM, PM</u>	Pidev	2007	31 120	2 038
2.1.1.3	Majandussektorite lõimimine maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamise vajadustest lähtuvalt selliselt, et sotsiaalsed ja majanduslikud arengud toetavad erinevate väärtuste säilimist looduskeskkonnas	75%	Kujunenud on tasakaalus jätkusuutlik loodus-majanduslik süsteem, kus on tagatud sotsiaalne võrdsus, tööhõive ja loodusväärtuste kaitse; majandussektorite kavad tagavad loodusväärtuste säilimist, looduskaitse on muutunud majanduslikult arvestatavaks valdkonnaks; toimib terviklik sektoritevaheline juhtimine, mille aluseks on ökoloogilised põhimõtted.	BMK, LKA, Säästev Eesti 21, Maastikukonventsioon	<u>KKM, PM, MKM, SiM, SoM</u>	Pidev	2007	21 925	2 833
2.1.2	Tasakaalustatud toetuste ja soodustuste süsteemi väljatöötamine maastike mitmekesisuse ning erinevate elupaigatüüpide säilimise tagamiseks							524 911	1 310
2.1.2.1	Maastike kasutusfunktsioonide mitmekesistamiseks vajalike toetusskeemide arendamine, sh soodustuste ja toetuste süsteemi arendamine eramaa omanikele väärtuslike elupaigatüüpide ja koosluste säilitamise/taastamise vajadustest lähtuvalt	85%	Soodustuste ja toetuste süsteem on välja töötatud ja rakenduses	BMK, LKA, Euroopa Maastikukonventsioon, Eesti maaelu arengukava 2007-2013	<u>KKM, PM</u>	Pidev	2007	508 083	
2.1.2.2	Rikutud maastike rekultiveerimiseks/taastamiseks vajalike rahastamis põhimõtete ning -aluste väljatöötamine ja rakendamine lähtudes vastavatest tegevuskavadest (nt NL aegsete risustatud militaaralade korrastamine ja taastamine)	60%	Toetusskeemid, meetodikad ning tegevuskavad eri tüüpi kahjustatud väärtuslike loodusmaastike taastamiseks/korrastamiseks välja töötatud, riustatud ja rikutud maastike osakaal on vähenenud.	BMK, LKA	<u>KKM, PM</u>	Pidev	2007-2010	16 828	1 310
2.1.3	Järelevalve- ning korralduslike süsteemide tõhustamine ja arendamine maakasutuse suunamiseks väljaspool kaitsitavaid alasid, mis soodustab maastike ja liikide mitmekesisuse säilimist							187 466	0

2.1.3.1	Omavalitsuse tasandi rohevõrgustiku elementide ja kasutus-tingimuste seadmise ning seire põhimõtete välja töötamine ning planeerimise ja keskkonnakasutuse suunamisega seotud meetmete väljatöötamine ja rakendamine lähtudes keskkonnataluvusest	60%	Rohevõrgustik on sidus ning ökoloogiliselt ja rekreatiivselt toimiv, seiresüsteem on omavalitsuse tasandil rakendatud	Maakonna teemaplaneering, BMK, LKA	KOV, KKM	Pidev	2007	151 992	
2.1.3.2	Kriteeriumide, juhendite ja regulatsioonide väljatöötamine ning edasiarendamine maakasutuse suunamiseks, et tagada maastike ja liikide mitmekesisuse säilimine	40%	Juhendid ja regulatsioonid maakasutuse suunamiseks on välja töötatud ja rakendatud tagades maastike ja liikide mitmekesisuse säilimise	LKA	KKM	6	2008	17 997	
2.1.3.3	Tõhustada riiklikku järelevalvet KOV planeeringute ja maa sihtotstarbe muutmise üle maastike ja liikide mitmekesisuse säilimise tagamiseks	50%	Planeeringute järelevalve on parenenud		MV, KA	7	2007	17 477	
2.1.4	Loodushariduse süsteemi arendamine, mis tagab kvaliteetse, praktilist loodushoidu toetava ning süsteemse loodushariduse ning täiendkoolituse andmise erinevatele sihtgruppidele							561 478	227 801
2.1.4.1	Loodushariduse tugikeskuste võrgustiku loomine eesmärgiga tagada süsteemne loodusõpe, teemaatiliste programmide põhine õpe ning tugi üldhariduskoolide praktilisele loodusõppele.	80%	Süsteemseks ja praktiliseks loodusõppeks on loodud loodushariduse tugikeskuste võrgustik	LKA, Keskkonnahariduse kontseptsioon;	KKM, HTM	Pidev	2007	289 106	169 107
2.1.4.2	Loodusteabe kättesaadavuse, mitmekesisuse ja kvaliteedi tõhustamine, selle kasutamise suurendamine meedias ja ajakirjanduses ning integreerimine loodushariduse õpetamise erineva tasandiga koolides	80%	Loodusteave on mitmekesine ning vastab erinevate sihtgruppide ootustele ja vajadustele; loodus- ja keskkonnateavet on võimalik leida kõigis kanaleis ja eri vormides	LKA, Keskkonnahariduse kontseptsioon, Arhusi konventsioon	KKM, HTM	Pidev	2007	88 709	3702
2.1.4.3	Praktilise loodusõppe arendamine ning kaasagsete interaktiivsete loodusõppe meetodite ja vastavate programmide väljatöötamine või Eesti tingimustega kohandamine ning nende rakendamine	70%	On olemas kaasagsete interaktiivsed programmid ja õppemeetodid ning neid rakendatakse loodusõppes	LKA, Keskkonnahariduse kontseptsioon	KKM, HTM	Pidev	2007	100 748	22 644
2.1.4.4	Süsteemse loodusharidusalase täiendkoolituse programmide väljatöötamine ning erinevate sihtgruppide vajadusest lähtuva koolituse korraldamine	70%	Sihtgruppide vajadusest lähtuv täiendkoolitus on käivitunud	LKA, Keskkonnahariduse kontseptsioon	KKM (HTM*)	Pidev	2007	37 671	5 230

2.1.4.5	Riiklike õppekavade täiendamine loodusteaduste ja keskkonnahariduse vallas ning õppeasutustele vajalike suuniste ning vahendite andmine vastava õppekava põhimõtete rakendamiseks ja keskkonnaeesmärkide seadmiseks õppeasutuste arengukavades	70%	Toimub kvaliteetne ja süsteemne looduskaitse õpetamine erinevates haridusasutustes	LKA, <i>Keskkonnahariduse kontseptsioon</i>	KKM (HTM*)	Pidev	2007	45 244	8 176
2.2	Bioloogiline mitmekesisus							2 928 780	660 132
2.2.1	Meetmete arendamine võõrliikide väljatõrjumiseks ning potentsiaalselt levivate uute võõrliikide laialdase leviku vältimiseks							93 735	9 109
2.2.1.1	<i>Bioloogilise mitmekesisuse tegevusplani, sh võõrliikide kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine</i>	85%	Dokument kinnitatud ning rakendamisel	Euroopa Komisjoni teatis „Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010 aastaks ja pärast seda. Säästva ökosüsteemi teenused inimeste hüvanguks“; EL bioloogilise mitmekesisuse strateegia 1998 ja tegevuskava 2001	KKM	Väljatöötamine – 1, rakendamine- pidev	2007	38 068	
2.2.1.2	Meetmete rakendamine võõrliikide ohjamiseks	80%	Ohjamiskavad on koostatud ning neid rakendatakse	Bioloogilise Mitmekesisuse Konventsioon (BMK)	KKM	Pidev	2007	55 667	9 109
2.2.2	Seiresüsteemide arendamine ja tõhustamine teadmispõhiste otsuste tegemise võimaldamiseks							145 020	7 184
2.2.2.1	Arendada elurikkuse seire süsteemi ja suutlikkust toota infot pädevate looduskaitsealaste otsuste tegemiseks	90%	Elurikkuse seire on läbi viidud komplekselt ja seostatult ning elurikkuse seire süsteem rahuldab nii kaitseala vajadusi, riiklike vajadusi kui rahvusvahelisi kohustusi	LKA, BMK	KKM, LKK, KTK	Pidev	2007	37 948	1 851
2.2.2.2	Teadus- ja seirepõhise info pidev tootmine ning kasutamine loodushariduses (keskkonnateadlikkuse tõstmine ühiskonnas) ning looduskaitseüsteemi arendamisel (ametnike, spetsialistide pädevuse ja kvalifikatsiooni tõstmine). Seireinfo tulemuste põhjal rakenduslike suuniste väljatöötamine sihtgruppide vajadustest lähtudes (sh elupaikade ja koosluste kaitsetegevuse korraldamiseks)	80%	On olemas sihtrühmade vajadusi arvestav jooksev teave pakutava teadus- ja seireinfo ning loodushoiu tarviliku info kohta	LKA, BMK	KKM, KTK	Pidev	2007	107 073	5 333
2.2.3	Olemasoleva kaitstavate alade võrgustiku säilitamine, täiendamine ning edasiarendamine							2 690 025	643 839

2.2.3.1	Rahvusvaheliste looduskaitseliste programmide (sh konventsioonid) rakendamise soodustamine ja korraldamine	75%	konventsioonide nõuded täidetud	LKA, BMK	<u>KKM</u>	Pidev	2007	38 787	
2.2.3.2	Elupaikade ja koosluste kaitseks vajalike kaitsemeetmete ja -tegevuste edasiarendamine ning integreerimine, mis tagab efektiivsemalt liikide elujõuliste populatsioonide säilimise	95%	Kaitsemeetmed on rakendatud	LKA, Metsanduse arengukava aastani 2010, BMK	<u>KKM, LKK, RMK, KTK</u>	Pidev	2007	2 521 976	605 104
2.2.3.3	Järjepideva ning liigikaitseiselt kasutatava ülevaate olemasolu tagamine liikide ohustatuse kohta Eestis, mis aitab kaasa ohustatud liikide ja nende vajalike elupaikade säilimisele	95%	Ohustatud liikide nimestiku pidamine on korraldatud vastavalt looduskaitse arengukava põhimõtetele; liikide ohustatuse ja ohutegurite hinnangud on sõltumatud, objektiivsed ja avatud aruteludeks	LKA	<u>KKM</u>	Pidev	2007	129 262	38 735

3	KLIIMAMUUTUSTE LEEVENDAMINE JA ÕHU KVALITEET								
3.1	Energia tootmine							44 958 828	44 863 915
3.1.1	Olemaolevate energeetiliste ressursside kasutatavuse hindamine ja kasutamise pikaajaliste kavade koostamine							5 389	0
3.1.1.1	"Biomassi ja bioenergia kasutamise edendamise arengukava aastateks 2007-2013" koostamine	60%	Sisend energeetika alastesse arengukavadesse		PM, KKM, MKM,	LÕPETATUD 2007	2006	0	0
3.1.1.2	Kasvuhoonegaaside (KHG) vähendamise kava uuendamine	70%	Sisend energeetika alastesse arengukavadesse		KKM	LÕPETATUD 2008	2007	1 349	0
3.1.1.3	Saaste vähendamise kava koostamine	70%	Sisend energeetika alastesse arengukavadesse	NEC direktiiv	KKM	LÕPETATUD 2006	2006	1 379	0
3.1.1.4	Kütuse- ja energiamajanduse pikaajalise riikliku arengukava koostamine	80%	Alusdokument energeetikasektori arendamiseks		MKM	LÕPETATUD 2009	2008	1 341	0
3.1.1.5	Eesti elektrimajanduse arengukava koostamine	80%	Alusdokument energeetikasektori arendamiseks		MKM	LÕPETATUD 2009	2007	1 320	0
3.1.1.6*	Energia impordi/eksporti põhimõtete kujundamine	60%	Alusdokument energeetikasektori arendamiseks		MKM	LÕPETATUD 2009			
3.1.2	Välisõhu kaitse õigusaktide väljatöötamine ja täiendamine (eel-dusel, et eelnevalt on saadud kooskõlastus Justiitsministeeriumilt eelnõu väljatöötamiseks) ning välisõhu seiresüsteemi arendamine				-			42 411	0

3.1.2.1	Välisõhukaitse seadusest tulenevate alamastme õigusaktide eelnõude koostamine ja kaasajastamine-täiendamine (eel-dusel, et eelnevalt on saadud kooskõlastus Justiitsminis-teeriumilt eelnõu väljatõ-tamiseks)	50%	Valminud uute või uuendatud olemasolevate õigusaktide eel-nõud		KKM	pidev	2007	3 507	0
3.1.2.2	Piiriülese õhusaaste kauglevi Genfi konventsiooni protokollidest tulenevate kohustuste täitmine, sh aruandlussüsteemi arendamine ning seire ja hindamise Euroopa ühisprogrammi (EMEP) õhuseir-süsteemi kaasajastamine	50%	Konventsiooni kohustused täide-tud	Piiriülese õhusaaste kauglevi Genfi konventsioon ja tema protokollid	KKM	pidev	2007	31 071	0
3.1.2.3	E-PRTR andmebaasi juurutamine ja kasutuselevõtt Eestis	60%	Üleminek seniselt EPER andme-baasilt E-PRTR andmebaasile	EC määrus 166/2006, direk-tiivide 91/689/EEC ja 96/61/EC täiendused 18.01.2006	KKM	pidev	2006	917	0
3.1.2.4	KHG inventuuri ja monitooringu läbiviimine	70%	Toimub regulaarne igaaastane inventuur ning RJK1 haaratud ettevõtete KHG monitooring	UN IPCC, EU ETS direktiiv, EC decision 2004/156/EC	KKM, KTK	pidev	2007	3 090	0
3.1.2.5	KHG arvestamise meetodika kaasajastamine	50%	KHG arvestamise vastavus rah-vusvahelistele nõuetele	UN IPCC	KKM, KTK		2007	1 659	0
3.1.2.6	KHG IPCC aruandluse koostami-ne (kliimaaruanne)	70%	Koostatakse regulaarne nõuete-kohane kliimaaruanne	UN IPCC	KKM, KTK	pidev	2008	737	0
3.1.2.7	Riigisisese saastelagedest tuleneva SO2 ja NOX kauplemise süs-teemi väljatöötamine ja juurutami-ne	50%	Kauplemissüsteem toimib		KKM, KTK		2007	1 430	0
3.1.3	Uute energiatootmisviiside alase teadus- ja arendustöö ning piloot-projektide toetamine							38 287	38 287
3.1.3.1	Investeeringuabi innovaatilistel lah-endustel põhinevate energia demonstratsioonitootmis-seadmete rajamiseks ja lokaalseid lahendusi pakkuvate tehnoloogiate raken-damiseks	70%	Toimivad uurimisprojektid antud vallas, mille tulemusena hinna-takse ühe või teise lahenduse realiseerimise võimalusi		TTÜ, TÜ, EMÜ ette-võtted, MKM	pidev	2007	38 287	38 287
3.1.4	Olemasoleva tootmisbaasi mo-derniseerimine keskkonnanõuete-ga vastavusse viimiseks							25 815 214	25 777 716
3.1.4.1	NEJ 2 uue energiaploki ehitamine	80%	Eesti baaskoormust kandvad kõi-kidele EL keskkonnanõuetele vastavad energiaplokid	LCP direktiiv, NEC direktiiv Eesti energeetika alased stra-teegiad	Eesti Energia	6	2006	8 253 297	8 252 178
3.1.4.2	Iru SEJ viimine vastavusse kesk-konnanõuetega	70%	Soojust ja elektrit koostootev jaam vastab EL keskkonnanõue-tele	LCP direktiiv, Eesti energeetika alased strateegiad	Eesti Energia	5	2007	259 566	234 983

3.1.4.3	Ahtme SEJ renoveerimine ning keskkonnasõbralikumale kütusele üleviimine	70%	Soojust ja elektrit koostootev jaam vastab EL keskkonnanõuetele ja kasutab põlevkivi asemel keskkonnasõbralikumat kütust	LCP direktiiv, Eesti energeetika alased strateegiad, Eesti EL liitumisleping	Kohtla-Järve Soojus	5	2007	1 234 020	1 228 096
3.1.4.4	NEJ olemasolevate energiablokkide heitgaaside puhastusseadmete täiendamine ja efektiivsuse tõstmine	80%	Olemasolevad tootmisüksused vastavad EL keskkonnanõuetele	LCP direktiiv, NEC direktiiv Eesti energeetika alased strateegiad	Eesti Energia	8	2007	4 369 965	4 369 965
3.1.4.5	Kaugkütte katlamajade ümberehitamine sooja- ja elektri koostootmisjaamadeks	60%	Koostootmispotentsiaali parem ärakasutamine	Energia efektiivsust käsitlev EL ja Eesti seadusandlus	MKM, KOV, ettevõtted	5	2007	280 236	278 325
3.1.4.6	NEJ energiablokkide renoveerimine	80%	Eesti baaskoormust kandvad kōikidele EL keskkonnanõuetele vastavad energiablokid	LCP direktiiv, NEC direktiiv Eesti energeetika alased strateegiad	Eesti Energia	2	2012	5 024 219	5 022 444
3.1.4.7	Teiste suurte põletusseadmete EL keskkonnanõuetega vastavusse viimine	70%	Eestis olevad suured põletusseadmed vastavad EL keskkonnanõuetele		Ettevõtted	5	2009	973 442	971 256
3.1.4.8	Uute koostootmisüksuste rajamine majanduslikult ja keskkonnakaitseks põhjendatud asukohtadesse	70%	Eestis on maksimaalselt kasutatud koostootmise potentsiaal		Ettevõtted	2	2007	1 879 680	1 879 680
3.1.4.9	Kaugkütte katlamajade ja katelde renoveerimine kohtades kus koostootmine pole otstarbekas	60%	Senised madalama efektiivsusega katlamajad ja seadmed renoveeritakse väiksemate heitmete ning suurema efektiivsuse saavutamiseks		Soojusenergia tootjad	7	2007	3 540 789	3 540 789
3.1.5	Taastuvate ning muude alternatiivsete energiaallikate kasutusele võtmine							19 057 527	19 047 912
3.1.5.1	Jäätmete kasutamine energia tootmiseks	40%	Jäätmetel või jäätmekütusel töötavate koostootmisjamaade olemasolu		ettevõtted, KOV, KKM, MKM	8	2007	2 237 585	2 230 251
3.1.5.2	NEJ põlevkiviplokkides osaline biokütuste kasutamine	60%	Kasutada energia tootmiseks kuni 10% ulatuses biokütuseid		EE, NEJ	2	2007	90 949	90 143
3.1.5.3	Fossiilsete kütuste asendamine kohalike taastuvate kütustega	40%	Senised tootmisüksused on fossiilsed kütused vahetanud kohalikeks taastuvateks kütusteks	Eesti energeetika alased arengukavad	MKM, KOV, ettevõtted	7	2007	852 363	852 363
3.1.5.4	Tuuleenergia kasutuselevõtu võimaluse suurendamiseks kompenseerivate seadmete rajamine	60%	Eestis on loodud tuuleenergia kōikumiste kompenseerimiseks vajalik mahus kiiresti käivituvad varuvõimsused		MKM, EE	2	2008	1 828 790	1 828 790
3.1.5.5	Täiendavate ühenduste loomine Põhjamaadega kompenseeriva energia saamiseks	70%	Eestil on olemas piisavad ühendusvõimsused (1000 MW) Põhjamaadega taastuvallikate kasutamisest tingitud kompenseerimisvajaduse katmiseks		MKM, EE	3	2009	5 893 620	5 893 620
3.1.5.6	Tuuleparkide rajamine	70%	Täiendavate tuuleparkide rajamine Eesti taastuvenergia eesmärgi saavutamiseks	KHG RJK2, Eesti poolt võetud EL taastuvenergia eesmärkide saavutamine	MKM, EE	7	2007	8 056 029	8 056 029

3.1.5.7	Kõikides uutes ning suuremates suletavates prügilates tekkiva prügilagaasi baasil koostootmise loomine	50%	Vähendatakse prügilates tekkiva kliimamuutusi tekkivate gaaside õhkupaikumist ning samas kasutatakse optimaalsemalt energeetilist ressursi		Ettevõtted, KOV	4	2007	98 191	96 716
3.2.3	Energia tarbimine							17 025 706	16 928 404
3.2.1	Regulatsioonide ning toetuskeemide väljatöötamine ja rakendamine energiasäästu arendamiseks ja energia tarbimise suunamiseks							4 308	0
3.2.1.1	Korterühistutele energiasäästu efekti andvate tegevuste soodustamist reguleerivate majanduslike meetmete väljatöötamine	70%	Läbi sooduslaenude, toetuskeemide ning lihtsustatud tingimuste on aktiveerunud ühistute energiasäästu alane tegevus		MKM, RM	2	2007	939	0
3.2.1.2 *	Soodustuste väljatöötamine ja rakendamine üksikisikutele energiasäästlike tehnoloogiate rakendamisel	70%	Üksikisikud saavad teatud soodustusi või toetuseid energiasäästule tehtavatest investeeringutest		MKM, RM	2			
3.2.1.3	Keskkonnamõjudest sõltuva energia tasude põhimõtete väljatöötamine ja juurutamine	70%	Rakendatud on energia tasustamise põhimõtted, mis suunavad tarbijat vähesema keskkonnamõjuga energiatoodete tarbimisele		MKM	3	2007	1 341	0
3.2.1.4 *	Majanduslike hoobade arendamine või toetuskeemide väljatöötamine keskkonnasõbralike (nn. roheliste) energiatoodete konkurentsivõimelisemaks muutmiseks	70%	Inimestel on tekkinud valik erinevate nn. roheliste ja konkurentsivõimelise hinnaga toodete vahel		MKM, KKM, ettevõtted	3		0	0
3.2.1.5	Energiasäästu alaste regulatsioonide täiendamine ja uute väljatöötamine	80%	Eestis on hea seadusandlik baas energiaauditite alal		MKM	3	2007	1 381	0
3.2.1.6	Väikekatlamajadele karmimate keskkonnanõuete väljatöötamine ja rakendamine	60%	Välditakse suurlinnades massilist väikekatlamajade teket, mis halvendavad kohalikku õhukvaliteeti.		KKM	2	2007	647	0
3.2.2	Energiasüsteemide optimeerimise alase teadus- ja arendustöö ning pilootprojektide toetamine							3 009 761	2 926 870
3.2.2.1	Energiasüsteemide optimeerimise alased uuringud ja arendustööd	70%	Uuringute tulemuste alusel on võimalik alustada võrkude osalist ja järkjärgulist detsentraliseerimist		MKM, ülikoolid, ettevõtted	pidev		2 905 108	2 871 505
3.2.2.2	Uuringud nn. nutikate kodumasinade kasutusele võtmiseks ning esimeste pilootprojektide läbi viimine	70%	Turule tulevad kodumajapidamis-seadmed, mis tarbivad energiat ainult madala koormusega perioodil, vähendamaks tarbimismaksimume		MKM, ülikoolid, ettevõtted	pidev		65 983	24 407

3.2.2.3	Kahepoolse infoliikumise võimaluste uurimine võrgus ja vajalike pilootkatsetuste tegemine	80%	Tekkib võimalus saada teatud IT lahenduste kaudu infot madalate või suurte tarbimiskoordinate kohta, et oleks võimalik tarbimist optimeerida		MKM, ülikoolid, ettevõtted	4	2007	38 670	30 958
3.2.3.	Energiasüsteemide uuendamine elektri- ja soojakadude vähendamiseks							14 001 534	14 001 534
3.2.3.1	Võrgukadude vähendamine elektrienergia ülekandel ja jaotamisel	70%	Vähendatakse elektri ülekande kaod vastavalt Eesti strateegilistele eesmärkidele		MKM, ülikoolid, ettevõtted	pidev		11 486 021	11 486 021
3.2.3.2	Kaugküttesüsteemide renoveerimine ja ühendamine	60%	Suurendatakse olemasolevate kaugkütte süsteemide efektiivsust ning ühendatakse eraldiseisvad soojusvõrgud		Ettevõtted	pidev		2 515 513	2 515 513
3.2.4	Energiasäästu alase teadlikkuse tõstmine							10 103	0
3.2.4.1	Energiasäästu propageerimine ning põhimõtete ja lahenduste tutvustamine	80%	Erinevad trükimaterjalid ning info meediakanalites energiasäästu kohta		EE, MKM, KKM	pidev	2007	6 071	0
3.2.4.2	Energiasäästu alase eakohase õppematerjali ettevalmistamine alg- ja keskkoolidele	70%	Alg- ja keskkooli tasemel on olemas õppematerjal, mida saab kasutada õppekavades		MKM, HTM, KKM	5	2007	2 523	0
3.2.4.3	Energiaauditite läbiviimise alaste teadmiste arendamine ning vajalike juhendmaterjalide koostamine	60%	Kasvanud on teadmised energiaauditite läbiviimiseks ning olemas on vastavad ühtlustatud juhendmaterjalid		MKM	2	2007	1 509	0
3.2.5	Energiasäästu integreerimine teistesse sektoritesse							0	0
3.2.5.1 *	Energiaauditite ning energiasertifikaatide juurutamine kinnisvaraarenduses ning ühiskondlikes hoonetes	60%	Energiaauditid ja vastavad sertifikaadid on saanud lahutamatuks osaks kinnisvaraarenduses, eriti just ühiskondlike suurte hoonete puhul		MKM, KKM, KOV		0	0	0
3.2.5.2 *	Energiasäästu põhimõtete integreerimine roheliste riigihangete põhimõtetesse	80%	Rohelised riigihanked sisaldavad ühe olulise hinnatava osana sisaldama energiasäästu alaseid nõudeid		MKM, KKM	2		0	0
3.3	Osoonikihi kaitse							16 082	976
3.3.1	Osoonikihti kahandavate ainete keskkonnaohutu kogumine, hoidmine ja taasväärtustamine	40%	Lõpetatakse osoonikihti enamkahjustavate ainete kasutamine	EL määruse 2037/2000 täitmine	KKM, KUK	4	2007	13 829	976
3.3.2	Osoonikihti kahandavate ainetega tegeleva personali kvalifikatsiooni tõstmine	40%	Osoonikihti kahandavate ainetega tegelevad töötajad on koolitatud vastavalt EL normidele		KKM, KUK	4	2007	889	0
3.3.3	Osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavate süsteemide ja seadmete järelevalve	40%	Osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavad seadmed on teatud põhimõtete alusel kontrolli all		KKM, KUK	4	2007	1 028	0

3.3.4	Osoonikihti kahandavate ainete järkjärgulise käibelt kõrvaldamise plaani ülevaatamine	60%	Eestil on reaalsele olukorrale vastav osoonikihti kahandavate ainete kõrvaldamise plaan		KKM, KUK	LÕPETATUD 2010	2007	336	0
3.4	Transport							4 844 671	4 709 108
3.4.1	Säästva transpordi arendamise pikaajaline kavandamine							10 712	0
3.4.1.1	Ühistranspordi arenguprogrammi aastateks 2006-2010 kaasajastamine ja elluviimine	70%	Eestis on reaalsele olukorrale vastav ühistranspordi arengukava		MKM	1	2007	392	0
3.4.1.2	Ühistransporti soodustavate pike-maajaliste arengukavade koostamine, kaasajastamine ja elluviimine linnades ja tiheasustatud piirkondades	70%	Tiheasustatud piirkondades on kaasajastatud transpordi arengukavad		KOV	6	2007	9 829	0
3.4.1.3.	Eesti Transpordi arengukava 2007-2013 kaasajastamine ja elluviimine	70%	Eestil on olemas reaalsele olukorrale vastav transpordi arengukava		MKM	1	2008	491	0
3.4.2	Regulatsioonide ja toetuste süsteemi arendamine ja rakendamine ühistranspordi ja kergliikluse arendamiseks							4 397 402	4 396 938
3.4.2.1	Integreeritud transpordisüsteemide juurutamine linnades, sh. Ühistranspordile eelistuse võimaldamine	60%	Suuremates linnades on üksteisega seotud transpordisüsteemid, kus eelistus on antud ühistranspordile		MKM, KOV	7	2007	2 928 776	2 928 776
3.4.2.2	Jalgrattateede võrgu ehitamine asulates ja linnades	50%	Linnades ja asulates on piisav ja ohutu kergliikluse teede võrgustik		KOV	7	2007	191 434	191 434
3.4.2.3	Parkimispiirangute laiendamine linnakeskustes ning uute turvaliste parklate rajamine äärelinna, koos ühistranspordi ühendusega kesklinna	50%	Suuremates linnades on piiratud kesklinnas parkimist, motiveerides nii enam kasutama ühistransporti		KOV	7	2007	148 446	148 446
3.4.2.4	Jalgrattahoidlate ja -parklate ehitamine linnades	40%	Suuremates linnades on jalgrattahoidlad ja parklad, kergliikluse soodustamiseks		KOV	7	2007	26 454	26 454
3.4.2.5	Reisiringliikluse infrastruktuuri arendamine kõikidel suundadel	70%	Toimib reisiringi liiklus kõikidel kunagistel suundadel		MKM	7	2007	1 101 828	1 101 828
3.4.2.6	Keskonnasäästlikku ühistranspordi eelistavate põhimõtete eeliskasutamise nõude sisseviimine valdkonda reguleerivatesse seadusandlikesse aktidesse	70%	Planeerimise ja transpordi alases seadusandluses eelistakse ühistranspordi kasutamise eratranspordile		MKM	2	2007	464	0
3.4.3	Säästva transpordi ja linnaplaneerimise alase teadlikkuse tõstmine ja hoiakute kujundamine							172 927	71 788

3.4.3.1	Ühistranspordi ja kergliiklust propageerivate infokampaaniate läbiviimine erinevates meediakanalites	70%	Suureneb inimeste teadlikkus ühistranspordi ja kergliikluse keskkonnakaitseliste eeliste osas		MKM, MKM, KOV	pidev		51 494	0
3.4.3.2	Kohalike omavalitsuste ning planeeringute tegijate koolitamine keskkonnasõbraliku ühistranspordi kasutusvõimaluste osas	70%	Tõuseb planeeringute tegijate ning kohalike omavalitsuste spetsialistide pädevus ühistranspordi rakendamise alal		MKM, SiM, MKM	pidev		3 301	0
3.4.3.3	Kergliikluse liiklusohutuse alaste kampaaniate läbiviimine ning ohutuse suurendamine	80%	Suureneb juhtide arusaam kergliikluse ohutusest, mis aitab kaasa selle arengule		MKM	pidev		118 132	71 788
3.4.4	Regulatsioonide väljatöötamine transpordi tarbitava energjakulu ning fossiilkütuste kulu vähendamine							263 630	240 382
3.4.4.1	Tanklates müüdavale diiselkütusele minimaalselt 5% biodiisli lisandi olemasolu nõude kehtestamine	70%	Tanklas müüdav diiselkütus sisaldab vähemalt 5% biodiisli		MKM	3	2007	22 498	21 945
3.4.4.2	Tanklates müüdavale bensiinile minimaalselt 5% etanooli lisandi olemasolu nõude kehtestamine	70%	Tanklas müüdav bensiin sisaldab vähemalt 5% etanooli		MKM	3	2007	29 814	29 261
3.4.4.3	Kütuste kvaliteedi juhtimissüsteemi loomine ja rakendamine	80%	Juhtimissüsteem loodud ja toimib		MKM	pidev		135 458	114 860
3.4.4.4	Lenduvate orgaaniliste ühendite (LOÜ) kogumine ning vajalikud analüüsid	50%	LOÜ sisaldus välisõhus minimeeritud		MKM	pidev	2007	75 860	74 316

4	KESKKOND, TERVIS JA ELU KVALITEET							7 418 776	7 105 335
4.1	Väliskeskond							97 180	632
4.1.1	Tervist mõjutavate väliskeskkonna tegurite seire- ja infosüsteemi arendamine ning andmete avalikustamine							76 476	0
4.1.1.1	Analüüsida ja täiustada olemasolevat seiresüsteemi ja riiklike seirekavasid keskkonna füüsikaliste, keemiliste ja bioloogiliste tegurite osas lähtuvalt hinnatud terviseohtudest ning seostamine tervisenäitajatega/haigestumisega	90%	Tervist mõjutavate keskkonna füüsikalised, keemilised ja bioloogilised tegurid on lisatud seiresüsteemi	Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv välisõhu kvaliteedi ja Euroopa Õhu puhtamaks muutmise KOM (2005) 44, Budapesti deklaratsioon	KKM, SoM	1	2008	2 602	0
4.1.1.2	Seiretulemuste seostamine tervisenäitajatega/haigestumisega	90%	Seosed leitud		SoM, TAI, TÜ, TTÜ	Pidev perioodil 4 a tagant	2010	433	0
4.1.1.3	Biomonitoringu vajaduste määratlemine ja rakendamine tervisemõjude trendide jälgimiseks ja ennetustegevuste planeerimiseks	60%	Biomonitoring on käivitatud ning kasutatakse terviseriskide maandamiseks	Budapesti deklaratsioon (CEHAPE)	SoM, TAI, TÜ, TTÜ	2	2010	349	0

4.1.2.4	Veebipõhise andmebaasi arendamine seiretulemuste andmebaasi põhjal ja andmete kättesaadavuse tagamine lähtuvalt eri huvigruppide vajadustest	70%	Huvigrupid ja nende vajadused määratletud, vastav info veebilehel kättesaadav	Budapesti deklaratsioon (CEHAPE)	<u>KKM</u> ,	pidev	2008	1 000	0
4.1.2.5	Välisõhu komponentide hindamise (PM 2,5; müra; EMV ohualad ja allikate mõjualades olevate asutuste kaardistamine jms) programmi väljatöötamine	90%	Välisõhu komponentide hindamise programm välja töötatud	Budapesti deklaratsioon (CEHAPE)	<u>KKM</u> ,	7	2007	72 092	0
4.1.2	Terviseriskide hindamise ja järelevalve süsteemi väljaarendamine pikaajaliste keskkonnaterviseriskide vähendamiseks ja maandamiseks:							16 587	632
4.1.2.1	Keskonnast tulenevate terviseriskide hindamiseks vajalike struktuuride (sh nõustamissüsteemi) arendamine olemasolevate asutuste baasil	80%	Riskide hindamise ja nõustamise süsteem loodud	KMH ja SMH direktiivid	<u>SoM</u> ,	pidev	2009	16 587	632
4.1.3	Regulatsioonide, juhendite ja tegevuskavade väljatöötamine terviseriskide maandamiseks linnakeskkonnas							1 029	0
4.1.3.1 *	Keskonnast tulenevate tervist ohustavate tegurite ja terviseriskide kaardistamine ja terviseriskide hindamine ning hindamise tulemuste põhjal meetmete väljatöötamine riskide maandamiseks ja ohjamiseks	90%	Riskide maandamise ja ohjamise meetmed välja töötatud	Budapesti deklaratsioon (CEHAPE)	<u>SoM</u> , <u>TA</u> , <u>TAI</u> , ülikoolid	1	2008	0	0
4.1.3.2	Tiheasustusega piirkonnas õhusaastet, müra, kiirgus- ja vibratsioonitaset ning katastroofide ohtu suurendavate olemasolevate rajatiste mõju vähendamise tegevuskava väljatöötamine ja rakendamine	80%	Tegevuskava on välja töötatud ja asutud seda ellu viima	Välisõhu direktiiv	<u>KOV</u>		2012	1 029	0
4.1.4	Spetsialistide ja elanikkonna teadmiste tõstmine väliskeskkonna terviseriskidest				-			3 088	0
4.1.4.1	Spetsialistide ja elanikkonna teadmiste tõstmine väliskeskkonna tervisemõjude valdkonnas (meedia, juhend- ja infomaterjalid, õppekavad jne.)	60%	Meedia, juhend- ja infomaterjalid, õppekavad välja töötatud, koolitused läbi viidud		<u>SoM</u> , <u>TA</u> , <u>TAI</u> , ülikoolid	pidev	2008	3 088	0
4.1.4.2 *	Välja arendada keskkonnatervise eriala põhiharidusest (keskkonnatervise põhiõppe) erihariduseni (riskianalüüs) koos täiendõppega	60%	Õppekavad välja töötatud		<u>HTM</u> , <u>SoM</u>			0	0
4.2	Siseruum							5 657	0

4.2.1	Regulatsioonide väljatöötamine ja seiresüsteemi arendamine siseruumide seisundi ning tervise- ja ohutuse jälgimiseks (sh ehituslikud lahendused)							2 789	0
4.2.1.1	Vastutusosalade täpsustamine ja süsteemi loomine siseruumi kompleksseks hindamiseks koos seirevajaduse väljaselgitamisega.	90%	Seirevajadus välja selgitatud, vastutusosalad ametkondade vahel määratletud		SoM, MKM	2	2008	156	0
4.2.1.2 *	Välja arendada ja täiustada riiklik seireprogramm radooni tasemest elu- ja tööruumides	60%	Seireprogramm välja töötatud	Kiirguskava	KKM, Kiirguskeskus				
4.2.1.3	Ohualadele (radoonihoit, vanad prügilad jne) ehitamise nõuete väljatöötamine	50%	Ohualadele (radoonihoit, vanad prügilad jne) ehitamise nõuded välja töötatud		KKM, Kiirguskeskus	7	2007	2 633	0
4.2.2 *	Toetusskeemide väljatöötamine keskkonna- ja tervisesõbralike materjalide ja tehnoloogiate kasutamiseks	70%	Toetusskeemid välja töötatud		KKM, SoM				
4.2.3	Spetsialistide ja elanikkonna teadmiste tõstmine sisekeskkonna terviseriskidest							2 868	0
4.2.3.1 *	Täiendkoolitus spetsialistidele (sh KOV)	60%	Koolitusprogrammid välja töötatud, koolitused läbi viidud		SoM, TÜ, THI	7	2007	0	0
4.2.3.2	Teabe levitamine elu- ja töökeskkonna seisundi ning tervise- ja ohutuse kohta (sh ehituslikud lahendused) ohtude (müra, radooni jm välisõhusaaste sissetungi) vähendamiseks	60%	Infomaterjalid välja töötatud, info kättesaadavus tagatud		SoM, TI, TA, Kiirguskeskus	pidev	2007	2 868	0
4.3	Toit							155 465	15 325
4.3.1	Toidu järelevalve tõhustamine							78 232	14 621
4.3.1.1	Seire laiendamine ja täiendamine	80%	Tagatud piisav andmete hulk olukorra hindamiseks	EÜ 882/2004 (29.04.2004)	VTA	pidev protsess	2009	47 708	0
4.3.1.2	Analüüsivõimaluste laiendamine	80%	Laiendatud on võimalusi analüüside läbiviimiseks. Laborites on olemas tehniline baas, vahendid, meetodid ning koolitatud personal teatud analüüside läbiviimiseks. Olemas on ressursid analüüside sisse-ostmiseks teatud analüüside osas väljaspool Eestit		VTL, PM, VTL, PUK	pidev protsess	2009	30 524	14 621
4.3.2	Toidu saasteainete infosüsteemi tõhustamine							35 746	0
4.3.2.1	Infosüsteemi tõhustamine	70%	Tõhustatud on ametkondade vahelist infosüsteemi sh on loodud ja täiustatud andmebaase, eelkõige on loodud riskus-tatavad andmebaasid		VTA, PM, TAI, TA, KKM, KUK, SoM	3	2011	25 788	0

4.3.2.2	Toitumissoovituste välja töötamine elanikkonnale ja avaldamine	40%	Toitumissoovitused on välja töötatud elanikkonnale sh eraldi riskigruppidele		TAI, SoM, PM, TKI	pidev protsess	2010	1 091	0
4.3.2.3	Toidu saastekoormuse andmete ja teabe kättesaadavuse tagamine	40%	Tõstetud on teadlikkust teatavate saasteainete suhtes (elanikkond, tootjad jne).	Parlamendi määrus 882/2004 (29.04.2004)	VTA, PM, TAI	pidev protsess	2009	7 951	0
4.3.2.4	Sihtgruppide teadlikkuse uuringud	40%	Hinnatud on sihtgruppide teadlikkus ja on olemas alus edasise tegevuse planeerimiseks		VTA, TAI	pidev protsess	2009	916	0
4.3.3	Toidu saasteainete riskianalüüsi-süsteemi arendamine							41 487	704
4.3.3.1	Toidu saasteainete riski hindamise süsteemi väljatöötamine terviseriskide ja -mõjude hindamiseks	90%	Välja on töötatud süsteemi kavand, mis on eelduseks süsteemi väljaarendamisele	Nõukogu määrus 178/2002 (28.01.2002); Parlamendi määrus 882/2004 (29.04.2004)	PM, SoM, KKM, VTA, TAI, TA	2	2009	559	0
4.3.3.2	Toidu saasteainete riski hindamise süsteemi väljaarendamine terviseriskide ja -mõjude hindamiseks sh vajalik struktuur ja andmed	90%	Süsteem ja struktuur on väljaarendatud, mis võimaldab teostada riskipõhist järelevalvet eesmärgiga tagada toiduohutus	Nõukogu määrus 178/2002 (28.01.2002); Parlamendi määrus 882/2004 (29.04.2004)	VTA, SoM, PM, KKM, TAI, TA	3	2011	12 425	704
4.3.3.2.1	Riskihindamiseks vajalike andmete kaardistamine, analüüs ja vajalike uuringute läbiviimine	90%	Tagatud on vajalikud vahendid riski hindamiseks	Nõukogu määrus 178/2002 (28.01.2002); Parlamendi määrus 882/2004 (29.04.2004)	VTA, SoM, PM, KKM, VTA, TAI, TA	pidev protsess	2011	18 768	0
4.3.3.3	Saasteainete ja -allikate identifitseerimine ja kaardistamine, analüüs ja meetmed	90%	Omatakse informatsiooni aine ja allika vahelistest võimalikest seostest ning seetõttu on võimalik rakendada meetmeid ohutuse tagamiseks. Rakendatavad meetmed on põhjendatud keskkonnast tulenevate saasteainete vähendamiseks		VTA	pidev protsess	2009	6 834	0
4.3.3.4	Toidu saastekoormuse hindamiskriteeriumide väljatöötamine ja rakendamine	90%	Saastekoormus toidus on hinnatav- hindamismudelid, näitajad, trendid on välja töötatud	Nõukogu määrus 178/2002 (28.01.2002); Parlamendi määrus 882/2004 (29.04.2004)	PM, VTA	5	2009	2 901	0
4.4	Joogi- ja suplusvesi							3 225 506	3 198 731
4.4.1	Regulatsioonide ja toetuste süsteemi väljatöötamine ja rakendamine keskkonnast tulenevate saasteainete vähendamise joogi- ja suplusvees							3 208 980	3 194 767
4.4.1.1 *	Supluskohtade puhastamine ja korrastamine	50%	Supluskohad vastavad nõuetele	Suplusvee direktiiv 2006/7/EC	KOV				
4.4.1.2	Ühisveevärgi rajamine ja rekonstrueerimine sh veetrasside uuendamine	90%	Ühisveevärgiga liitunud elanikkonna osatähtsus on 2013.aastal 90% (2004.a oli 77%);	Elukeskkonna arendamise rakenduskava 2013	KKM, KOV	9	2005	3 194 767	3 194 767

4.4.1.3	Joogi- ja suplusvee keskkonnater- viseriski hindamiseks vajalike struktuuride loomine olemasole- vate asutuste baasil	70%	On loodud vastav struktuur veega seotud terviseriski hindamiseks, joogiveest tulenevad terviseriskid on õigeaegselt väljaselgitatud, hi- nnatud ja kõrvaldatud või vähendatud		SoM, TA, TAI, ülikoo- lid	6	2008	14 213	0
4.4.1.4 *	Täpsustada supluskohtadele esitatavad nõuded, vastutusala ja järelvalve ning seire tingimused	80%	Nõuded supluskohtadele vastavad direktiivile, vastutusala on selge, seire korraldamine toi- mib	Suplusvee direktiiv 2006/7/EC	SoM, TA, KKM, KOV				
4.4.1.5 *	Vee erikasutusloa joogivee kvaliteediga seonduvate nõuete ja menetluskorra täpsustamine	90%	Täiendatud vee erikasutusluba tagab selle, et joogiveena ei kasutata kvaliteedinõuetele mitte- vastavat vett		KKM, TA, SoM, KA				
4.4.1.6 *	Sanitaarkaitsevõõndite (joogi- ja suplusvee reservuaarid) kriteeriumide ja ulatuse täp- sustamine asjakohastes õigusak- tides ja nende rakendamine	50%	Sanitaarkaitse võõndite ulatust reguleerivad õigusaktid vastu võetud		KKM, SoM				
4.4.2	Keskonnast tulenevate saaste- ainete ja –allikate seire- ja info- süsteemi arendamine ning and- mete avalikustamine							13 813	3 964
4.4.2.1	Pinna- ja põhjavee reostusallikate identifitseerimine ning väljaselgi- tamine	90%	Ülevaade reostusallikatest olemas		KKM, KA, TA				
4.4.2.2	Arendada veebipõhist avalikku veeinfosüsteemi (sh suplusvesi)	50%	Veebipõhine veeinfosüsteem loo- dud ja toimib		SoM, TA	7	2007	1 377	0
4.4.2.3	Uute meetodite arendamine, juurutamine ja laborite tehnilise baasi täiustamine	70%	Vee kvaliteedi analüüs on kiire ja kvaliteetne		SoM, TA	6	2008	8 316	3 964
4.4.2.4	Kõrgendatud radioaktiivsusega joogivee tarbimise alternatiivide leidmine	60%	Kõrgendatud radioaktiivsusega joogivee tarbimiseks alternatiivid leitud		KKM, Kiir- guskeskus, ülikoolid	7	2007	4 120	0
4.4.3	Tegevuskavade koostamine kesk- konnas tekkivate häda- ja ohu- olukordade ennetamiseks ja operatiivseks lahendamiseks							0	0
4.4.3.1 *	Veekäitlejate ohuplaanide koostamise juhendi väljatöötami- ne	70%	Ohuplaanide koostamise juhend välja töötatud		KKM, SoM, TA				
4.4.3.2 *	Joogiveekäitlejate ohuplaanide koostamine	70%	Ohuplaanid koostatud		KOV, Joo- giveekäit- lejad				
4.4.3.3 *	Suplusvee saastumise avastamiseks ja likvideerimiseks ohuplaanide koostamine	70%	Ohuplaanid koostatud		KOV, KKM, SiM				
4.4.4	Spetsialistide ning elanikkonna teadmiste tõstmine joogi- ja sup- lusvee ohutuse valdkonnas							2 713	0

4.4.4.1	Meedia-, juhend- ja teabematerjalide väljatöötamine ja levitamine, teabepäevade korraldamine elanikkonnale	50%	Meedia-, juhend- ja teabematerjalid välja töötatud ja infot levitatakse		SoM, TA, TAI	5	2009	2 713	0
4.4.4.2 *	Keskkonnatervise spetsialistide ning õpetajate põhi- ja täiendõppe programmi väljatöötamine ja arendamine	50%	Õppeprogrammid välja töötatud		HTM, SoM, KKM				
4.5	Jääkreostus							2 934 220	2 924 864
4.5.1	Kooskõlastatult Justiitsministeeriumiga jääkreostuse valdkonnana õigusliku regulatsiooni väljatöötamine ((eeldusel, et eelnevalt on saadud kooskõlastus Justiitsministeeriumilt eelnõu väljatöötamiseks)							307	0
4.5.1.1	Ettepanekute väljatöötamine seadusandliku raamistiku loomiseks, sh selgelt määratletud vastutus uute jääkreostuskollete tekkimise vältimise, jääkreostuskollete korrastamise ja järelseire kohta	90%	Seadusandluses on sätestatud jääkreostuse vältimise, tekitatud reostuste likvideerimise ja järelseire tingimused, samuti tegutsemispiirangud jääkreostusega aladel	EL COM(2002) 179	KKM	1	2008	307	0
4.5.2	Seire- ja infosüsteemi arendamine jääkreostuse objektidest ja nende kasutuselevõtuga seotud riskidest							4 590	0
4.5.2.1	Jääkreostuste inventariseerimise ja seire andmeid kajastava andmebaasi lülitamine keskkonnaregistrisse ning info kajastamine Maa-ameti koduleheküljel koos tasuta ligipääsu võimaldamisega	60%	Avalik teave jääkreostusobjektide kohta on olemas keskkonnaregistris ja Maa-ameti kodulehel		KKM, KTK, Maa-amet	pidev	2008	4 590	0
4.5.3	Teadaolevate jääkreostuskollete korrastamise kavade väljatöötamine ja elluviimine							2 929 323	2 924 864
4.5.3.1	Jääkreostuskollete likvideerimise ja seirekavade koostamine	70%	Kavad on välja töötatud, sh on teada likvideerimise ja järelhooldemaksumus	EL COM(2002) 179	KKM	pidev	2007	4 459	0
4.5.3.2	Jääkreostuskollete likvideerimine ja järelseire	70%	Likvideeritud reostuskollete arv: 32 peamist kollet ja 25 kollet aastaks 2013		KKM	pidev	2009	2 924 864	2 924 864
4.6	Elanike turvalisus ja kaitse							1 000 748	965 783
4.6.1	Looduskeskkonnaga seotud võimalike hädaolukordade ennetamist, hädaolukordadeks valmisoleku planeerimist ja lahendamist puudutava õigusruumi korrastamine							18 151	0

4.6.1.1	Hädaolukorraks valmisolekuga seotud mõistete ja põhimõtete täpsustamine ning vastava õigusruumi korrastamine sh eri institutsioonide vastutusala täpsustamine	90%	Mõisted on täpsustatud ning institutsioonide vastutusala on selgelt määratletud		SiM, KKM, SoM	7	2007	4 299	0
4.6.1.2	Hädaolukordade riskianalüüsi mudeli edasiarendamine võimalike hädaolukordade ja õnnetuste tulemuslikuks väljaselgitamiseks ning nende tõenäosuse ja tagajärgede hindamiseks	70%	Sisse on viidud vajalikud täpsustused hädaolukordade riskianalüüside metoodikatesse		SiM, KKM, SoM	7	2007	4 299	0
4.6.1.3	Hädaolukordade ennetamisalase tegevuse tõhustamiseks riiklike riskimaandamisplaanide koostamise korra väljatöötamine	80%	On olemas alused riskimaandamisplaanide koostamiseks		SiM	2	2008	882	0
4.6.1.4	Territoriaalse riskianalüüsi koostamise metoodika edasiarendamine ja sidumine ruumilise planeerimisega	70%	Territoriaalne riskianalüüs ja selle tulemused on tihedamalt seotud planeeringute koostamisega		SiM	7	2007	3 896	0
4.6.1.5	Avalikkuse teavitamist ning varajast hoiatussüsteemi puudutavate üldpõhimõtete täpsustamine ning vastava süsteemi arendamine	80%	On täpsustatud avalikkuse teavitamist ning varajast hoiatamist puudutavaid üldpõhimõtteid		SiM, KKM	7	2007	3 896	0
4.6.1.6	Vabatahtlike kaasamise korra väljatöötamine õnnetuste ja hädaolukordade tagajärgede likvideerimisel	50%	On reguleeritud vabatahtlike väljaõppe korraldamine, ohutus, kindlustuskaitse jne.		SiM, KKM	2	2008	879	0
4.6.2	Hädaolukorraks valmisoleku, kriisireguleerimise ja elanikkonna kaitse alaste teadus- ja rakendusuringute kavandamine ning koolitus- ja väljaõppesüsteemi arendamine							0	0
4.6.2.1 *	Teadus ja rakendusuringute vajaduste väljaselgitamine hädaolukorraks valmisoleku, kriisireguleerimise ja elanikkonna kaitse valdkonnas ning vajalike uuringute läbiviimine koostöös kõrgkoolidega (nt Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Maaülikool jne)	70%	Välja selgitatud teadus- ja rakendusuringute vajadused ning läbiviidud vajalikud uuringud koostöös kõrgkoolidega (nt Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Maaülikool jne)		HTM, SiM, ülikoolid ja teadusasutused	6	2008	0	0
4.6.2.2 *	Hädaolukorraks valmisoleku, kriisireguleerimise ja elanikkonna kaitse alase täiend- ja põhiõppe süsteemi arendamine üldhariduskoolides ja kõrgkoolides	70%	Välja töötatud ja rakendatud hädaolukorraks valmisoleku, kriisireguleerimise ja elanikkonna kaitse alased täiend- ja põhiõppe programmid üldhariduskoolides ja kõrgkoolides		HTM, SiM	5	2009	0	0
4.6.3	Keskonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine							982 597	965 783

4.6.3.1	Merereostuse likvideerimise võimekuse arendamine	80%	Merereostuse likvideerimise võimekust on suurendatud (sh võimekus ranniku reostuse likvideerimiseks, merereostuskorje võimekus mereala katmiseks). Eesmärgid, indikaatorid ja alategevused on toodud elukeskkonna arendamise rakenduskavas (punkt 4.2.7.1-4.2.7.2)	Elukeskkonna arendamise rakenduskava, HELCOM	SiM	7	2007	746 591	746 591
4.6.3.2	Maismaal toimuvateks suurõnnetusteks valmisoleku tõstmine	80%	Maismaal toimuvateks suurõnnetusteks on valmisolekut tõstetud (sh loodusõnnetuste poolt tingitud tagajärgede likvideerimise võimekus; metsa-, maastiku-, ja pinnasetulekahjude likvideerimise võimekus; tööstus- ja transpordi tulekahjude ning keemia- ja kiirgusõnnetustele reageerimise võimekus jne). Eesmärgi, indikaatorid ja alategevused on toodud elukeskkonna arendamise rakenduskavas (punkt 4.2.7.1-4.2.7.2)	Elukeskkonna arendamise rakenduskava	SiM	7	2007	219 192	219 192
4.6.3.3	Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku tõstmiseks erinevate õppuste läbiviimine	80%			SiM, KKM	6	2008	8 749	0
4.6.3.4	EL, NATO, ÜRO ning riikidevahelistes kriisireguleerimise ja elanikkonna kaitse alastes tegevustes osalemine	50%			SiM	7	2007	8 065	0

5	KESKKONNAKORRALDUS (KÕIKI VALDKONDI TOETAVAD KORRALDUSLIKUD TEGEVUSED)							68 870	19 813
5.1	Keskkonnajuhtimissüsteemide arendamine							4 237	0
5.1.1	Keskkonnajuhtimissüsteemide edendamise strateegia aastateks 2007-2013 väljatöötamine	60%	Strateegia kinnitatud	EL määrus 761/2001	KKM	1	2007	587	0
5.1.2	Keskkonnajuhtimissüsteemide (KKJS) sh EMAS kasutamise propageerimine, kohandamine erinevat tüüpi organisatsioonidele, järeelmõju hindamine, tulemuste levitus	60%	190 organisatsiooni kasutavad KKJS 2007 a lõpuks, 290 – 2013 lõpuks, sh 10 EMAS süsteemi	EL määrus 761/2001	KKM	Pidev	2007-2013	2 060	0
5.1.3	Keskkonnasõbraliku ettevõtte konkurss (1x 2a tagant)	40%			KKM	Pidev		200	0

5.1.4	Euroopa Ühenduse ökomärgise andmise süsteemi arendamine ning ökomärgiste tutvustamine	70%	Tagatud on ettevõtetel EÜ ökomärgise taotlemine. Tarbijate ja ettevõtete teadlikkus ökomärgiste osas on paranenud.	EL määrus 1980/2000	<u>KKM</u>	Pidev	2007 (tegevus algas 2004)	1 390	0
5.2	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise süsteemi täiustamine ja jätkusuutlikkuse tagamine.							19 547	0
5.2.1	Keskkonnamõju hindamise (KMH) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) registrisüsteemi väljatöötamine, käivitamine, pidev ajakohastamine	50%	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamisega seonduvale teabele ning materjalidele on tagatud avalikkuse lihtne ligipääs	Arhusi konventsioon, KMH direktiiv, KSH direktiiv	<u>KA</u>	Pidev	2010	1 969	0
5.2.2	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise süsteemi (ekspertide töö rahastamine, järelevalve, praktikaanalüüs jms) korralduse ja toimimise tõhustamine	60%	Tagatud järelevalve ja meetodiliste materjalide olemasolu kvaliteetsete ja majanduslikest huvidest sõltumatute KMH-de ja KSH-de läbiviimiseks	KMH direktiiv, KSH direktiiv	<u>KKM</u>	Pidev	2007	9 854	0
5.2.3	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise hindajate ja tellijate koolitamine	60%	Pädevad tellijad ja KMH hindajad	KMH direktiiv, KSH direktiiv	<u>KKM, KA</u>	Pidev	2005	3 090	0
5.2.4	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine	70%	Keskkonnamõju arvessevõtmine enne keskkonda mõjutavate otsuste tegemist	KMH direktiiv, KSH direktiiv	Ministeeriumid, maavalitsused, omavalitsused	Pidev		4 634	
5.3	Keskkonnatehnoloogilise innovatsiooni arendamine							35 113	19 813
5.3.1	Keskkonnatehnoloogilise innovatsiooni (KTI) poliitika 2007-2013, vastava strateegia ja taktika väljatöötamine, mõju keskkonnale ja sotsiaalsfäärile (uuringud)	60%	Uuring sooritatud	Lissaboni protsessi algatanud otsused, SE 21, Keskkonnastrateegia, Teadmistepõhine Eesti, 96/61/EÜ, 2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	<u>KKM</u>	3	2008 (eeltöö algus 2006)	122	0
5.3.2	KTI perspektiivsuundade ja pakutavate lahendite rakendusvalmiduse hindamine (uuringud)	70%	Uuring sooritatud	2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	<u>KKM</u>	2	2007	581	0
5.3.3	Rakendusvalmite KTI lahendite turunduslik analüüs ja keskkonna „roheline riigihanke“ õiguslik analüüs (uuring)	30%	Uuring sooritatud	2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	<u>KKM</u>	2	2007	603	0
5.3.4	Uuringutes saadud tulemuste analüüs, ettepanekute rakendussuutlikkuse hindamine, teabe levitamine	50%	Sisendid ETAP Teekardiks olemas ja avalikustatud	2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	<u>KKM</u>	1, teabelevi pidev	2008	605	0

5.3.5	Keskkonnatehnoloogilise arengukava (ETAP Teekaart) koostamine, rakenduskava koostamine ja pidev uuendamine	70%	ETAP teekaart koostatud ja igaaastaselt uuendatud	2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	KKM, MKM, HTM, teised ministeeriumid, ülikoolid, ettevõtjad, konsultandid ja arendajad	2 aastat Teekaart, uuendus igaaastane	2007 (algus 2006)	515	0
5.3.6	Pilootprojektide elluviimine, vajadusel institutsiooni ja töövõrgustiku loomine, järelevalve ja aruandlus	50%	Juurutuskõlbulike tehnoloogiate arv. Iga-aastane aruandlus koostatud ja Euroopa Komisjonile saadetud	2002/1600/EÜ ja 38/2004/COM	KKM, ettevõtted	Pidev	2006 jätkuv kuni 2013	24 484	19 334
5.3.7	Suurtootmise ressursisäästlikkuse saavutamise ja saasteheite vähendamine parima võimaliku tehnika juurutamise kaudu sh „pehme meetmena“ tulemuste analüüs, parima praktika levitamine, aruandlus iga 3 aasta kohta.	80%	Absoluutne saastekoormuse vähenemine (keskkonnanostatistilised indikaatorid) ettevõtete poolt	Direktiivid 96/61/EÜ, 2003/87/EÜ, 2003/35/EÜ, 2002/1600/EÜ	KKM, ettevõtted	Pidev	2001	8 203	479
5.4	Seiremehhanismide arendamine							5 551	0
5.4.1	Keskkonnamõõdikute süsteemi arendamine, uute mõõdikute väljatöötamine	50%	Olemas igakülgne informatsioon teadmispõhiste otsustusprotsesside täiustamiseks		KKM	4	2008	5 551	0
5.5	Keskkonnahoidlike ning jätkusuutlike riigihangete (KRH) süsteemi loomine ja rakendamine avalikus sektoris							4 422	0
5.5.1	Juhtimise täiustamine avaliku sektori säästva tarbimise ning keskkonnahoidlike riigihangete (KRH) põhimõtete rakendamisel, sh tutvustamine huvirühmadele ja avalikkusele, prioriteetsete tootegruppide määramine, keskkonna- ja sotsiaalõuetega arvestamise juhiste kehtestamine riigiasutustes.	60%	Avaliku sektori riigihangetes on kasutusele võetud keskkonna- ning sotsiaalõueteid arvestavad hindamiskriteeriumid, tootekataloogid jm jätkusuutlike riigihangete abivahendid	EL direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ	KKM, RM, MKM, SoM, SIM	3	2006	258	0
5.5.2	Avaliku sektori asutuste keskkonnahoidlike ning jätkusuutlike avalike hangete haldus- ja analüüsisuutlikkus kooskõlla viimine säästva arengu vajadustega	50%	Avaliku sektori asutustes on piisav haldussuutlikkus riigihangete abivahendite kasutamiseks.	EL direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ	KKM, RM, MKM, SoM, SIM	3	2007	2 935	0
5.5.3	Teha Eesti ühiskonnas kättesaadavaks säästva tarbimise ning ostmise alane keskkonna- ja sotsiaalinfo	60%	Avalikkus ja huvirühmad on teadlikumad säästliku ostmise ja tarbimise põhimõtetest ja tarbija ning keskkonnaühendused oskavad kasutada riigihangete portaali võimalusi	EL direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ	KKM, RM, MKM, SIM	3	2007	88	0

5.5.4	Keskkonnahoidlike toodete turu laiendamine soodustades ettevõtjate konkurentsivõimet kasvatavat keskkonnatehnoloogia alast innovatsiooni ja säästvat/jätkusuutliku tootearendust	70%	Ettevõtjatele on antud signaal keskkonnahoidliku tootearenduse edendamiseks ja on piisaval hulgal tarnijaid prioriteetsetes tootegruppides.	EL direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ	<u>KKM, RM,</u> <u>MKM, SiM,</u> <u>PM</u>	3	2007	989	0
5.5.5	Avaliku sektori tarbimise ja riigihangete alase aruandluse, statistika kogumise (sh keskkonna- ja sotsiaalinfo) ja järelevalve korralduse täiustamine, sh riigihangete registri täiendamine.	50%	Aruandluse ja statistikasüsteem vastab EK poolt sätestatud tingimustele	EL direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ	<u>KKM, RM,</u> <u>MKM, SoM,</u> <u>PM</u>	3	2007	152	0

6. MÕÕDIKUD KESKKONNASTRATEEGIA EESMÄRKIDELE KESKKONNATEGEVUSKAVA RAKENDUSPERIOODIKS 2007-2013²

6.1. Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine

6.1.1 Jäätmed

Eesmärk: Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- Liigiti kogutud olmejäätmete osatähtsus kogu kogutud olmejäätmetes ↑. Baastase: 11% , sihttase 30%;
- Ohtlike jäätmete teke ↓. Baastase: 7029 tuhat tonni aastas, sihttase 6300 tuhat tonni aastas;
- Jäätmete taaskasutamise osatähtsus kogu jäätmetekkes järgmiste materjalide osas: klaas, plastik, paber ↑, Baastase: 53, 36, 45 %, sihttase 60, 40, 50; %;
- Toodetud energia ja energiatööstuses tekkinud jäätmete suhtarv ↑, Baastase: 599,1 Toe/kg, sihttase 540 Toe/kg;
- Ladestatud olmejäätmed elaniku kohta ↓; Baastase: 283 Kg/ elaniku kohta aastas, sihttase 230 Kg/ elaniku kohta aastas.

6.1.2 Vesi

Eesmärk: Saavutada pinnavee (sh rannikuvee) ja põhjavee hea seisund ning hoida veekogusid, mille seisund juba on hea või väga hea.

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- kaevude ja allikate arv, kus on tuvastatud pestitsiidide, nitraatide ja muude ohtlike ainete sisaldusi üksikainena üle kehtiva normi ↓, baastase: 26;
- heitvee orgaaniliste reoainete reostuskoormus ↔↓, baastase: 1399 BHT tonni aastas; sihttase 1399 BHT tonni aastas.
(Kanalisatsiooni infrastruktuur ei ole veel piisavalt arenenud, mistõttu tegelikkuses uute torustike ehitusega kokkukogutav reostuskoormus suureneb. Seetõttu sihttasemeks jääda olemasoleva reostuskoormuse säilitamine)

6.1.3 Maavarad

Eesmärk: Maavarade keskkonnasõbralik kaevandamine, mis on säästev vee, maastike ja õhu suhtes, ning maapõueressursi efektiivne kasutamine minimaalse kao ja minimaalsete jäätmetega.

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud (sihttasemed täpsustuvad peale Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2008-2015 ning Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020 koostamist):

² Indikaatori suunda näitavate märkide tähendused: ↑ - võrreldes praegusega suurem hulk, osatähtsus vmt; ↓ - võrreldes praegusega väiksem hulk, osatähtsus vmt; ↔ - praegusega sama taseme säilimine; ↑↔ või ↓↔ - alguses võrreldes praegusega suurem või väiksem hulk, osatähtsus vmt, hiljem taseme säilitamine. Mõõdikute nimetused, definitsioonid, mõõtühikud kättesaadavad Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee. Baastasemena on toodud 2005. a andmed.

- maavara kaevandamise maht \leftrightarrow ↓:
 - Põlevkivi, baastase 11 310 tuhat tonni, sihttase kuni 20 000 tuhat tonni;
 - Lubjakivi ja dolomiit, baastase 5760 tuhat m³;
 - Kruus, liiv, baastase 3281 tuhat m³;
 - Savi, baastase 189 tuhat m³;
 - Turvas, baastase 1 074 tuhat tonni.

6.1.4 Mets

Eesmärk: Metsakasutuses ökoloogiliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike vajaduste tasakaalustatud rahuldamine väga pikas perspektiivis (pikemas kui strateegias käsitletud aeg 25 a).

Mõõdikud³:

Eesmärgi täitmise mõõtmiseks sobib tasakaalustatud mõõdikute süsteem, mis rajaneb metsade säästava majandamise üleeuroopalistel indikaatoritel (*Improved Pan-European Indicators for Sustainable Forest Management*, 2002), ja hõlmab nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid näitajaid (peamised näitajad on metsaressursi suurus, metsaökosüsteemide elujõulisus, metsast saadav toodang, elustiku mitmekesisus metsades, metsakorraldus, metsa sotsiaal-majanduslikud funktsioonid, ja metsapoliitika, metsainstitutsioonid ning meetmed).

Peamised mõõdikud:

- metsamaa pindala, ha \leftrightarrow : baastase 2264 000; sihttase 2300 000
- puistute üldtagavara, tm $\uparrow\leftrightarrow$: baastase 454 461 000; sihttase 460 000 000
- raiete kogumaht, tm $\uparrow\leftrightarrow$: baastase 7012 000; sihttase 10 500 000
- raie osatähtsus puidu aastasest juurdekasvust (%) $\uparrow\leftrightarrow$: baastase 60; sihttase 87
- puistute tagavara, tm/ha \leftrightarrow : baastase 213; sihttase 215
- vääriselupaikadena kaitstavate metsade pindala, ha \uparrow : baastase 11 400; sihttase 14 000
- hoiu- ja kaitsemetsade pindala, ha $\uparrow\leftrightarrow$: baastase 694 000; sihttase 720 000
- põlismetsade pindala, ha \leftrightarrow : baastase 575; sihttase 750
- riigimetsas rekreatsiooni korraldamiseks tehtud kulutused, kr \uparrow : baastase 25,8 miljonit; sihttase 38 miljonit.

6.1.5 Kalastik

Eesmärk: Tagada kalapopulatsioonide hea seisund ning kalaliikide mitmekesisus ja vältida kalapüügiiga kaasnevat kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile.

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- kalapüük (püütud kala kogus tonnides) ↓: baastase 98700 toorkala tonni; sihttase 98000 toorkala tonni

6.1.6 Ulukid

Eesmärk: Tagada jahiulukite ja muude ulukite liikide mitmekesisus ning asurkondade elujõulisus.

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- loendatud ja kütitud jahiulukite suhtarv liikide kaupa \uparrow :

³ Keskkonnaministeerium töötab mõõdikute süsteemi 2006. aasta jooksul Eesti jaoks Pan-Euroopa mõõdikute põhjal välja, määratledes täpselt Eestile kohased kriteeriumid. Kõik näitajad peavad olema täidetud.

Hunt - baastase 4,7; sihttase 1,5
Ilves - baastase 8,1; sihttase 4,0
Kobras - baastase 3,0; sihttase 2,3
Metskits - baastase 5,4; sihttase 2,3
Metssiga - baastase 1,5; sihttase 0,5
Punahirv - baastase 13,1; sihttase 2,3
Pöder - baastase: 2,0; sihttase 2,3

6.1.7 Muld ja maakasutus

Eesmärk: Keskkonnasõbralik mulla kasutamine

Hetkel mõõdetavad indikaatorid puuduvad.

Eesmärk: Loodus- ja kultuurmaastike toimivus ja säästlik kasutamine

Mõõdikud:

Olemasolevad mõõdikud:

- haritavate pärandkultuurmaastike osatähtsus kogu haritava maa hulgas ↑, andmed võimalikud aastast 2007;
- mahepõllumajandusmaade osatähtsus kogu põllumajandusmaa hulgas ↑, baastase: 7,1%;
- karjäärde (liiva-, põlevkivi- ja savikarjäärde, kivimurdude jms) pindala ja osatähtsus ↓, baastase: 57400 ha ja 1,3 %.

6.2. Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine

6.2.1 Maastikud

Eesmärk: Mitmeotstarbeliste ja sidusate maastike säilitamine

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- Pool-looduslike koosluste kogupindala ja osatähtsus kogu Eesti territooriumist (%)↑. baastase 20 000 ha, sihttase 30 000;
- Kaitsealade pindala (ha)↔↑, baastase 1 389 677, sihttase – 1 500 000 ha;
- Täisehitatud alad ja nende suhe kogu maismaa territooriumisse (%)↓, baastase 1,1%, (1993 aasta andmed, viimane maakatastri aastaraamat, vajab ülevaatamist), sihttase mitte üle 1,5%;
- Soode ja teiste turbaalade pindala ja selle suhe kogu maismaa territooriumisse (%)↔, baastase 22,0%, sihttase – 22% (säilitada olemasolev);
- Põllumajanduskasutusest väljas oleva ala osakaal kogu maismaa territooriumist (%)↓, baastase: 5,5%, sihttase – 4,5% (ekstensiivse põllumajanduse edendamiseks võtta mahajäetud alad uuesti kasutusse).

6.2.2 Bioloogiline mitmekesisus

Eesmärk: Elustiku liikide elujõuliste populatsioonide säilimiseks vajalike elupaikade ja koosluste olemasolu tagamine

Mõõdikud:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- ohustatud elupaigatüüpide (Euroopa Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, lisa I) pindala osakaal riigi territooriumist (%) ↑;
- I kategooria kaitsealuste loomaliikide populatsioonide trendid (arvukuse

muutused) ↔: baastase – nõrk tõus; sihttase – hoida olemasolevat trendi stabiilsena;

- kaitsepiirangutega alade osakaal Eesti territooriumist⁴ (%) ↔↑, baastase – 18%, sihttase – 18%;
- riigi kulutused looduskaitseks (% SKP-st)↑, baastase – 2,8 miljardit EEK, sihttase – 4.5 miljardit EEK.

6.3. Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet

6.3.1 Energia tootmine

Eesmärk: Toota elektrit mahus, mis rahuldab Eesti tarbimisvajadust, ning arendada mitmekesiseid, erinevatel energiaallikatel põhinevaid väikese keskkonnakoormusega jätkusuutlikke tootmistehnoloogiaid, mis võimaldavad toota elektrit ka ekspordiks.

Mõõdikud⁵:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- Energia tootmisel eralduvate kasvuhoonegaaside kogus absoluutväärtuses ↔ – kasvuhoonegaaside eraldumine absoluutväärtuses jääb 2005. aasta tasemele.⁶

CO₂: baastase 18532 tuhat tonni;

CH₄: baastase 35 tuhat tonni;

N₂O: baastase 0,14 tuhat tonni;

- Õhusaasteainete (SO₂, NO_x, PM_x, LOÜ, RM) heitkogused energia tootmisest – saasteainete heitkogused saavutavad vähemalt EL nõuetele vastava taseme (tonni/a) ↓:

SO₂: baastase 75 696; sihttase aastaks 2015 - 47 775

NO_x: baastase 43 383; sihttase aastaks 2015 - 28 693

LOÜ: baastase 35 484; sihttase aastaks 2015 - 24 008

- Mitmesuguste kütuseliikide osakaal energia ja sh elektri tootmisel (%):

–aastaks 2015 on põlevkivi osakaal elektri tootmisel alla 90%;

–aastaks 2015 suureneb taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri osakaal riigisisises tarbimises vähemalt 8%-ni;

–aastaks 2020 suureneb elektri- ja soojuse koostootmisjaamades toodetava elektri osakaal riigisisises tarbimises 20%-ni.

Energia tootmisel baastasemed:

Põlevkivi 80,1;

Turvas 2,2;

Küttepuud 7,3;

Pudijäätmed, -brikett ja –graanulid 10,1;

Biogaas 0,1;

Hüdro- ja tuuleenergia 0,2.

Elektrienergia tootmise baastasemed:

Põlevkivi: 91,1;

Turvas 0,1;

Põlevkiviõli 0,3;

Maagaas 5,4;

⁴ "EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister): KeM Info- ja Tehnokeskus"

⁵ Valik mõõdikuid tugineb põhiliselt rahvusvaheliselt tunnustatud energeetika säästva arengu mõõdikutel, mis on välja töötatud ja aktsepteeritud nii EL kui ka rahvusvahelisel tasemel.

⁶ Põhimõtteliselt on võimalik läbi selle suuruse kajastada ka teiste saasteainete emissioone.

Põlevkivigaas 2,1;
Taastuvad allikad 0,2;
Hüdroenergia 0,3;
Tuuleenergia 0,5.

6.3.2 Energia tarbimine

Eesmärk: Energiatarbimise kasvu aeglustamine ja stabiliseerimine, tagades samas inimeste vajaduste rahuldamise, ehk tarbimise kasvu olukorras primaarenergia mahu säilimise tagamine.

Mõõdikud⁷:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

- Energiakasutuse intensiivsus (tuhat toe /miljon krooni) ↓, baastase 0,03 tuhat toe/miljon krooni;
- Kütuse hinnad (krooni/ tonn või krooni/m³) ↔:

Baastasemed:

Kivisüsi 939 krooni/tonn;
Põlevkivi 127 krooni/tonn;
Tükkurvas 365 krooni/tonn;
Turbabrikett 1350 krooni/tonn;
Põlevkiviõli 2761 krooni/tonn;
Raske kütteõli 3384 krooni/tonn;
Kerge kütteõli 6345 krooni/tonn;
Diislikütus 10017 krooni/tonn;
Autobensiin 12337 krooni/tonn;
Küttepuud 258 krooni/tonn;
Puiduhake ja –jäätmel 145 krooni/tonn.

- Elektrienergia hinnad (krooni MWh) ↔, baastase 765 krooni/MWh;
- Energia tarve SKP ühiku kohta (arvestades ostujõu pariteeti) – primaarenergia tarbimise maht jääb aastani 2010 2003. aasta tasemele. 2003 a baastase ja sihttase: 20,0 teradžauli/PPS-i⁸ kohta.

6.3.3 Osoonikihi kaitse

Eesmärk: Kõrvaldada järk-järgult nii tööstusest kui ka kodumajapidamistest osoonikihti kahandavad tehisained.

Mõõdikud:

- Eesti täidab kõik osoonikihti kahandavate fluoreeritud ainete kasutamise, impordi ja ekspordiga võetud kohustused määratud tähtajaks.

6.3.4 Transport

Eesmärk: Arendada välja efektiivne, keskkonnasõbralik ja mugav ühistranspordisüsteem, ohutu kergliiklus (muuta auto alternatiivid mugavamaks) ning sündpendelliiklust ja maanteevedusid vähendav asustus- ja tootmisstruktuur (vähendada transpordivajadust).

Mõõdikud⁹:

Hetkel toodetavad mõõdikud:

⁷ Valik mõõdikuid tugineb põhiliselt rahvusvaheliselt tunnustatud energeetika säästva arengu mõõdikutel, mis on välja töötatud ja aktsepteeritud nii EL kui ka rahvusvahelisel tasemel.

⁸ PPS – purchasing power parity ehk ostujõu pariteet

⁹ Valik mõõdikuid tugineb põhiliselt relevantsetel EEA TERM indikaatoritel, mille suunas peab Eesti oma transpordi- ja keskkonnavalast aruandlust arendama.

- transpordivahenditest tulev CO, NO_x, PM₁₀, SO_x emissioon ↓ (tuhat tonni) sihttasemed aastaks 2015;
CO: baastase 48,6; sihttase puudub;
NO_x: baastase 18,13; sihttase 18,5;
PM₁₀: baastase 1,46; sihttase 1,37;
SO_x: baastase 1,41; sihttase 0,42.
- transpordivahenditest tulevad kasvuhoonegaasiheitmed (tuhat CO₂ ekvivalenttonni)↓; baastase 2157 , sihttase 2000
- veokite tühivedude osakaal koguvედudest(%)↓; baastase 21%, sihttase 19%
- Ühistranspordi reisijatekäive (miljonit sõitjakilomeetrit)↑;
Baastasemed:
Bussid (sh linnatransport) 2716 sõitjakilomeetrit, sihttase 3000;
Lennukid 1106 sõitjakilomeetrit, sihttase 1250;
Rongid 248 sõitjakilomeetrit, sihttase 260;
Merelaevad 541 sõitjakilomeetrit, sihttase 560.
- Kaubavedude käive ↓:
Baastasemed:
Maanteetransport 7641 miljon tonnkilomeetrit, sihttase 7500;
Raudteetransport 10639 miljon tonnkilomeetrit, sihttase 10500;
Meretransport 1218 miljon tonnkilomeetrit, sihttase 1200;
Õhutransport 4 miljon tonnkilomeetrit, sihttase 3,9.
- Fossiilsete kütuste kasutamine transpordis (kg naftaekvivalenti elaniku kohta) ↓, baastase 387,7 , sihttase 380;
- Üle kümne aasta vanuste autode osakaal registreeritud sõiduautodest (%)↓, baastase: 68,7, sihttase 62;
- Elanike osatähtsus, kelle lähim ühissõidukipeatus on kaugemal kui 0,5-1km (%) ↓, baastase: 10%, sihttase 15;
- Hõivatute osatähtsus, kes läheb tööle jalgsi või jalgrattaga (%) ↑, baastase: 27,2, sihttase 32;
- Hõivatute osatähtsus, kes kasutab tööle jõudmiseks ühistransporti (%) ↑, baastase: 29,9, sihttase 35;
- Hõivatute osatähtsus, kes kasutab tööle jõudmiseks isiklikku või ametiautot (%)↓, baastase: 39,5, sihttase 35.

6.4. Keskkond, tervis ja elu kvaliteet

6.4.1 Väliskeskkond

Eesmärk: Tervist säästev ja toetav väliskeskkond.

Mõõdikud:

Hetkel kasutatavad mõõdikud:

- müra taseme alandamiseks tehtud investeeringud (EEK või % SKP-st või inimese kohta) ↑, baastase 2192 tuhat krooni, sihttase 2500 (2006 hindades);
- õhu saastatus (keskmine päevade arv linnastunud aladel, mil osooni, tahkete osakeste, vääveldioksiidi ja lämmastikoksiidi kontsentratsioon ületab lubatud taset) ↓;
baastasemed (nelja mõõtmispunkti keskmised):

PM₁₀: baastase 16; sihttase 14;
O₃: baastase 1,8; sihttase 1,5;
NO_x: baastase 0; sihttase 0;
SO₂: baastase 0; sihttase .

- suremus hingamisteede haigustesse (surmajuhtumit 100 000 elaniku kohta) ↓, baastase 35,1;
- suremus südame- ja veresoonkonna haigustesse (surmajuhtumit 100 000 elaniku kohta) ↓, baastase 685,7;
- sõiduautode arv tuhande elaniku kohta (maakondade kaupa) 365 ↓.

6.4.2 Siseruum

Eesmärk: Inimese tervisele ohutu ja tervise säilimist soodustav siseruum.

Mõõdikud

Väljatöötamist vajavad mõõdikud:

- Siseruumide radoonitaseme standardis kehtestatud piirväärtuste ületamine radooniohtlikel aladel (%) ↓;
- Siseruumide radoonikontsentratsioonid ei ületa erinevate juhenditega sätestatud soovituslikke väärtusi;
- Sisekliima vastavus sisekliima standardile või õigusaktidega kehtestatud normidele: korterite või asutuste arv, mis ei vasta standarditele, uuritud korterite või asutuste üldarvust.

6.4.3 Toit

Eesmärk: Keskkonnast tulenevate saasteainete sisaldus toiduahelas on inimese tervisele ohutu.

Mõõdikud¹⁰:

Hetkel kasutatavad mõõdikud:

- toidust võetud proovide mittevastavus normidele (%) ↓, baastase: 2,3%;
- teatavate saasteainete sisaldus toidus (%) ↓, baastase: 0,47%.

6.4.4 Joogi- ja suplusvesi

Eesmärk: Joogi- ja suplusvesi on inimese tervisele ohutu.

Mõõdikud:

Hetkel kasutatavad mõõdikud:

- elanikkonna veevärgiga hõlmatuse tase ↑ (%): baastase 72; sihttase linnades 82, maa-asulates 65
- Suplusvee kvaliteeti negatiivselt mõjutavate näitajate osakaal kõikide võetud proovide hulgas (keemiliste, mikrobioloogiliste ja indikaatornäitajate piirväärtusi ületanud proovide osakaal kõikide võetud proovide hulgas) (%) ↓, 2,8; sihttase 2;
- vee saastatuse tõttu tekkinud haiguspuhangute arv ↔: baastase 0; sihttase 0
- nõuetele vastava joogiveega kindlustatud elanikkonna osa (% elanikkonnast) ↑
baastase 2005:
Mittet vastavus mikrobioloogiliste näitajate osas (%): baastase 0,01;
sihttase 0,001

¹⁰ Süsteemsed baasandmed praegu puuduvad

Mittevastavus keemiliste näitajate osas (%): baastase 2; sihttase 0,2
Mittevastavus muude indikaatorite osas (%): baastase 29; sihttase 10.

6.4.5 Jääkreostus

Eesmärk: Aastaks 2030 on likvideeritud kõik täna teadaolevad jääkreostuskolded.

Mõõdikud:

- likvideeritud reostuskollete arv ↑, baastase 75, sihttase 43 reostuskollet.

6.4.6 Elanike turvalisus ja kaitse

Eesmärk: Tagada elanike turvalisus ning kaitse nende julgeolekut ohustavate riskide eest.

Merereostus:

- Saavutatud piisav kaugsensoorne vaatlustihedus reostuse avastamiseks intensiivse laevaliiklusega alal (mereala ajaline katvus, % aastas). Saavutatud piisav reostuskorje võimekus 4,5 km² suuruse mereala katmiseks 24 h jooksul (% HELCOM miinimumsoovitustest).

Suurõnnetused maismaal:

- Saavutatud piisav tase üleujutuste ja tormikahjustuste likvideerimiseks (võimekus reageerida samaaegselt, % maakondadest). Saavutatud piisav tase suurtulekahjude lokaliseerimiseks ja likvideerimiseks (kohese reageerimisvalmiduse % kuni 50 ha suuruse põlengu likvideerimiseks). Saavutatud piisav tase tööstus- ja transporditulekahjude ning keemia- ja kiirusõnnetustele reageerimiseks regioonide tasandil (% regiooni päästeameti üksuste varustatusest).

Suurõnnetuste likvideerimiseks vajaliku logistilise varu väljaarendamine regioonide tasandil (% vajalikest ehitistest).

Mõõdikud:

Olemasolevad mõõdikud:

- Hädaabiteadete vastuvõtmise keskmine ooteaeg telefonil 112 (sek) ↔ ↓, baastase: 10.

7. KESKKONNATEGEVUSKAVA MONITOORINGU TEOSTAMINE JA UUENDAMINE NING MONITOORINGU TULEMUSTE ARVESTAMINE KESKKONNASTRATEEGIA UUENDAMISEL

7.1. Monitooringu periood

Keskkonnategevuskava (edaspidi KTK) on koostatud ajavahemikuks 2007-2013. Selle perioodi jooksul on vaja põhjalik monitooring läbi viia kaks korda – aastal 2010 (monitooringuperiood 2007-2009) ja aastal 2013 (monitooringuperiood 2010-2012), ehk 3-aastase tsükliga. Teise monitooringu aruanne peab olema valmis hiljemalt 2013. aasta 1. märtsiks, kuna selles toodud andmeid on vaja kasutada KTK uuendamise protsessis. KTK monitooringu periood on seotud Keskkonnastrateegia (edaspidi KS) uuendamise perioodiga, milleks on 7 aastat (andmete kasutamiseks peab monitooring olema läbi viidud eelneva kuue aasta osas). KTK tegevuste elluviimise aruanded esitatakse ühe aasta kaupa iga-aastaselt.

7.2. Monitooringu läbiviijad

Monitooringu vahetuteks teostajateks on KTK-s toodud tegevuste elluviimise eest vastutavad ministeeriumid, kes esitavad aruanded Keskkonnaministeeriumile monitooringu läbiviimise aasta 1. märtsiks. Ministeeriumide poolt esitatud aruannete põhjal koostab Keskkonnaministeerium koondaruande, mis esitatakse Vabariigi Valitsusele hiljemalt monitooringu läbiviimise aasta 1. juuniks. Tegevuste elluviimise iga-aastased aruanded esitavad vastutavad ministeeriumid Keskkonnaministeeriumile aruandeperioodile järgneva aasta 1. märtsiks, mille põhjal koostatud koondaruande esitab Keskkonnaministeerium Vabariigi Valitsusele 15. juuniks. Eraldi tegevuste aruannet ei esitata põhjaliku monitooringu läbiviimise aastal.

7.3. Monitooringu sisu

Monitooringu teostamisel tuleb jälgida kolme aspekti:

- Keskkonnategevuskava tegevuste tulemuslikkus
- Tegevuste elluviimise sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnamõjud
- Keskkonnastrateegia eesmärkide poole liikumine

Monitooringu käigus tuleb anda vastused järgmistele küsimustele:

1)Kas olukord ja suundumused ühiskonnas, mida arvestades kavandati KS eesmärgid ja tegevussuundi ning KTK tegevusi, on endiselt aktuaalsed?

- Hinnangu andmise aluseks on KS-is välja toodud põhiprobleemide ja trendide võrdlemine monitooringu teostamise ajal oluliste probleemide ja trendidega (sh arvestades ka hetkel domineeriva stsenaariumi olulisemaid trende ja võtmelemente).

1)Kas liigutakse KS-is püstitatud eesmärkide suunas? Kas on neid eesmärgid, mille poole ei ole suudetud liikuda? Kui jah, siis mis on seda takistanud?

- Hinnangu andmise aluseks on KS-is toodud eesmärgid ning vastavad indikaatorid ja nende suunad.

1)Kas KTK tegevustega seotud tulemused on saavutatud või nende tulemuste poole liigutud? (teostatakse iga-aastaselt eraldi aruandena ning kord kolme aasta jooksul ühe komponendina terviklikust monitooringust)

- Hinnangu andmise aluseks on KTK tabelis toodud *taotletav tulemus*.

1)Kuidas on KTK tegevuste elluviimine mõjutanud sotsiaalset, majanduslikku ja looduskeskkonda? Kas tegevuste elluviimine on toonud kaasa ootamatuid ja soovimatuid tagajärgi (kõrvalmõjusid)? Millised on olulist mõju avaldanud tegevused?

- Hinnangu andmise aluseks on KTK tabelis toodud *taotletav tulemus*.

1)Millised on tegevussuundade (ehk tegevuste komplekside) sotsiaal-majanduslikud ja keskkonnamõjud? Kas neid mõjusid osati õigesti ette näha?

- Hinnangu andmiseks võrrelda KTK-s ühe tegevussuuna all olevate tegevuste kompleksset tegelikku mõju KTK lisatabelis sotsiaal-majanduslikud mõjud toodud tegevussuundade eeldatud mõjuga.

1)Kas valitud tegevused on olnud sobivad KS eesmärkide saavutamiseks?

- Punktides 1-4 toodu analüüsi põhjal antakse siin üldine hinnang tegevuste sobivuse kohta.

1)Kas muutunud olukorda, uusi trende, tegevuste sobivust, asjakohasust ja mõju arvestades on vaja muuta KTK tegevusi ja/või KS eesmäärke (või indikaatoreid)?

- Kogu eelnevat analüüsi arvestades esitatakse siin ettepanekud tegevuste muutmiseks, KTK-st välja võtmiseks või uute tegevuste lisamiseks.

7.4. Keskkonnategevuskava ja keskkonnastrateegia korrigeerimine monitooringu tulemusi arvestades

Monitooringu tulemusi arvestades uuendatakse KTK-d kindlasti aastal 2013. Esimese monitooringuperioodi lõpus (aastal 2010) on sõltuvalt vajalike muudatuste ulatusest kaks menetlusviisi:

1) Kui muutmist vajab alla ühe kolmandiku KTK tegevustest, viib muudatused ja täiendused KTK-sse sisse keskkonnaministeerium tegevuste elluviimise eest vastutavate ministeeriumide ettepanekul.

2) Kui muutmist vajab üle ühe kolmandiku KTK tegevustest, on keskkonnaministeeriumi eestvedamisel vaja moodustada uuendamist vajavate valdkondade asjatundjate töörühmad, kes uuendamise ettepanekud läbi töötavad ja täiendused KTK-sse sisse viivad. Uuendatud KTK kinnitab sel juhul Vabariigi Valitsus.

KTK monitooringu kaudu teostatakse monitooringut ka KS eesmärkide täitmise üle. Kui monitooringu tulemusel selgub vajadus KS tegevussuundade ja eesmärkide muutmiseks, on keskkonnaministeeriumi eestvedamisel vaja moodustada uuendamist vajavate valdkondade asjatundjate töörühmad, kes uuendamise ettepanekud läbi töötavad ja täiendused KS-i sisse viivad. KS-i muudatused kinnitab Riigikogu.

8. KASUTATUD LÜHENDID.

EE	Eesti Energia
EETL	Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit
EGK	Eesti Geoloogiakeskus
EMS	Eesti Mäeselts
ETL	Eesti Turbaliit
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
KA	Keskkonnaamet
KKI	Keskkonnainspeksioon
KKM	Keskkonnaministeerium
KOV	kohalik omavalitsus
KTK	Keskkonnateabekeskus
KUK	Keskkonnauuringute Keskus
KuM	Kultuuriministeerium
LKK	Riiklik Looduskaitsekeskus
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MV	Maavalitsus
NEJ	Narva Elektriijaamad
PM	Põllumajandusministeerium
PMK	Põllumajandusuuringute Keskus
RM	Rahandusministeerium
RMK	Riigimetsa Majandamise Keskus
SiM	Siseministeerium
SoM	Sotsiaalministeerium
TA	Terviseamet
TAI	Tervise Arengu Instituut
TI	Tööinspeksioon
THI	Tervishoiuinstituut
TTÜ	Tallinna Tehnikaülikool
TÜ	Tartu Ülikool
TÜ MEI	Tartu Ülikooli Mereinstituut
VTA	Veterinaar- ja Toiduamet
VTL	Veterinaar- ja Toidu Laboratoorium

9. KTK 2007-2013 töörühmade liikmete nimekiri

Töörühm 1: Keskkond, tervis ja elu kvaliteet	
Juhan Ruut	Ravimiamet
Triin Rand	Saue vald
Annika Soa	Sotsiaalministeerium
Merle Loothing	Häädemeeste vallavalitsus
Ants Tammepuu	FIE
Tuuli Tang	Siseministeerium
Siret Tappo	Põllumajandusministeerium
Ööle Janson	Sotsiaalministeerium
Jaak Järvekülg	Hendrikson & Ko
Marit Seepõld	TTÜ
Kadri Auväärt	AS Kobras
Ilmar Peeter Part	Eesti Roheline Liikumine
Tõnu Paasoja	Tartumaa Päästeteenistus
Urmas Uri	AS Kobras
Töörühm 2: Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine	
Henn Pärnamets	Keskkonnaministeerium
Jaak Tambets	MTÜ Loodushoiukeskus
Toomas Kokovkin	MTÜ Uurimiskeskus Arhipelaag
Tõnu Oja	TÜ Geograafia Instituut
Marek Sammul	TÜ Zoologia ja Botaanika Instituut
Kalev Sepp	EPMÜ Keskkonnainstituut
Töörühm 3: Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine	
Evelin Urbel-Piirsalu	SA Säästva Eesti Instituut (SEIT)
Andres Onemar	Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)
Endla Reintam	EPMÜ
Enno Reinsalu	TTÜ
Karin Kroon	Keskkonnaministeerium
Taavi Nuum	Eesti Roheline Liikumine
Ene Kadastik	Haridus- ja Teadusministeerium
Indrek Tamm	AS Maves
Robert Kiviselg	Keskkonnaministeerium
Kalev Sepp	EPÜ Keskkonnainstituut
Töörühm 4: Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet	
Tõnis Meriste	AS Eesti Energia
Mari Jüssi	SEI-Tallinn
Madis Laaniste	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Ando Leppiman	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Arvo Tordik	AS Narva Elektri jaamad
Tiit Kallaste	SEI-Tallinn
Reigo Lehtla	AS Eesti Energia
Jüri Teder	AS Entec
Töörühm 5: Keskkonnakorraldus	
Heikki Kalle	Hendrikson & Ko

Ruuta Ruttas-Küttim	MTÜ AHA Keskus
Maila Kuusik	Siseministerium
Kuido Kartau	FIE, keskkonnaekspert
Joel Valge	AS Alara
Kaarel Relve	Tartu Ülikool
Andres Onemar	RMK
Ekspertid	
Marge Simo	Audacon Eesti OÜ, finantsekspert
Merle Sagar-Wilkinson	FIE, finantsekspert